IN MAPHAEI S. R. E. CARDINALIS BARBERINI, NVNC VRBANI PP. VIII. POEMATA.

HENRICI DORMALI PRODROMVS.

Αἰεὶ νέος, οὐ νέος αὐτός.

Semper nouus, haud nouus idem.

ROMÆ,
Excudebat Franciſcus Moneta MDCXLI.

Facta à Superioribus poteſtate.

Imprimatur ſi placet Reuerendiſſ. P. M. Sac. Pal. Apoſt.
Io. Baptiſta Epiſc. Camer. Viceſgerens.

Ex commiſſione Reuerendiſſ. P. Sacri Palatij Apoſt. Magiſtri, Prodromum hunc attente perlegi, in quo Poemata Maximi, Sanctiſſimique Vatis omnimoda eruditione fœcunda Clariſſimus vir Henricus Dormalius I.C. collatis tum Sacræ, tum profanæ literaturæ principum ſenſis commentari auſpicatur. Et incomparabilis Pontificis rarus interpres, authori ſuo fideliter inſiſtens, vbique ſpirat elegantem, doctamq. pietatem. Ideoq. non ſolū inoffenſo pede excurrere poterit hic Præcurſor, ſed vtilitatis erit non modicæ, ſi reliquus fauus Barberinæ Poeſeos tam nobili torculari commiſſus, ſuauitatem caſtiſſimæ eruditionis exprimat in publicum. Cenſebam Romæ in Sem. Miſſionum B. Mariæ de Victoria Carm. Excalc. iij. Idus Nouemb. MDCXL.

Fr. Iſidorus à S. Ioſeph in eodem Sem. S. Th. L.

Imprimatur
Fr. Thomas Aquauiua, Magiſter, & Socius Reuerendiſſ. P. Fr. Vincentij à Florentiola Ord. Prædicatorum Sac. Pal. Apoſt. Mag.

AD

ILLVSTRISSIMVM

ET SPEI MAXIMAE

ADOLESCENTEM

IOSEPHVM

D'IACETTIVM

ILLVSTRISS. COMITIS

CASTROVILLANI

VNICVM.

ILLVSTRISS.ME DOMINE.

EFFLAGITAS quotidiano penè conuitio, & tantum non cogis, me tibi Poemata ſacra VRBANI Pontificis nõ ſolum voce, ſed etiã ſtylo præire; Difficile eſt tibi parere Ioſephe nobiliſsime, nam ſi Platoni credimus, oportet Poetæ non ſolum interpretem, ſed & interpretis auditorem, ſiquidem idonei futuri ſint, diuinitus eſſe afflatos. Poeta eſt ordine primus, medius interpres, auditor eſt tertius: In VRBANO Pontifice proponis mihi præcellentem Poetam, qui vndique diuinum ſpirat: in te exhibes idoneum auditorem: in illa enim cerea ætate, quaſi nouus παιδαριογέρων, ingenio & iudicio præcurris annos, genere & interna pulchritudine poſsis ipſum Charmidam prouocare. Habemus itaque Poetam & auditorem, ſed ego vereor

vereor

reor vt poſsim ſonem repręsẽtare:qui enim poſsim ego par eſſe capiendæ, nè explicandæ dicam tantæ pietati & doctrinæ? optimum igitur erat ruditatem meã ramo protegere & cæleſtem hanc citharam (vt olim ſolebat in conuiuijs) alteri increpandã tranſmittere: periclitandum eſt nihilominus mihi & tibi parendũ, non tam præſtandi quod exigis fiducia, quam negandi verecundia. Conabor igitur tibi Platonicum Rhapſodũ exhibere; vel hac potiſsimum ratione. Iſocrates tuus quẽ admiraris, docet filios tam bonorum, quam paternæ amicitiæ hæreditatem cernere debere; Ego vero te ò Ioſephe vellem hac mea qualiquali commentatione tantæ, & tam nobilis familiaritatis, quanta haſtenus generoſiſsimum tuum Parentem dignatur Summus noſter & Vates & Pontifex, non tam olim hæredem, quam iam nunc conſortem ſtatuere. Sit igitur tibi hoc meum commentum tantæ Pontificiæ dignationis & clientelæ participatio & nexus: ſit paternæ fidei & obſeruantiæ ad-

uerſus

uerſus Eminentiſsimos Principes Cardinales Barberinos, Antonium Pontificis pietate & ſanguine germanum, Maiorem Pœnitentiarium, & quod mireris præiuratæ voluntariæ paupertatis, & humilitatis, in ipſa purpura retinentiſsimum. Franciſcum Nepotem digniſsimum S. R. E. Vicecancellarium, & magno Patruo totius oneris Pontificij infatigabilem co-Atlantem, qui mihi te & tua ſtudia commendauit. Antonium S. R. E. Camerarium Nepotem alterum, humanitate Titum. Excellentiſſ. Principem Thadæum Præfectum Vrbi, vigilantia Veſpaſianum; aduerſus totam denique Excellentiſsimam Domum Barberinam, æternum exemplar, & imitamentum. Iamque vt intelligas dum hæc Poemata euoluo, Barberinam Muſam mihi tamquam cicadas Socraticas aſpiraſſe, viſus ſum mihi iure meo facturus, ſi epiſtolam verſibus clauſero:

Ἀγγελικοὺς ὀάρους ποτὲ τοὺς ὁ τρίγλωττος ἀείδων
Συγκατέμιξε λύρᾳ ΟΥΡΒΑΝΟΣ ἀρχιερεύς
Ἄρχευ ὑποψάλλειν, σὺ ταυτῷ προάγοντος ἐμεῖο
Ἰωσῆφε φθόγγων ὕμνον ἐς ἀμφοτέρων,
Τ' ἄλλα δὲ τῶν λυρικῶν παραμείβεο, τοῦτο γὰρ ἀρκεῖ
Σοὶ μόνον εὐσεβίης δεῖγμα καὶ εὐσοφίης.

Angelicos numeros olim quos ore trilingui
E Barberinis Pontifex iunxit lyræ,
Incipe ſuccantare, viam monſtrante Latina
Ioſephe lingua me tibi & Pelaſgicæ;
Neu lyricos quæras alios; tibi ſufficit vnum
Pietatis hoc exemplar, hoc ſcientiæ.

Illuſtriſsimæ D. T.

Humilis ſeruus
Henr. Dormalius.

POESIS PROBIS, ET PIIS ORNATA DOCVMENTIS

primæuo decori reſtituenda.

QVærentem viridi præcingere tempora lauro,
Labraque Pegaſei tingere fontis aqua.
Me vocat antiquo ſpoliata decore Poeſis,
Seque ſacra formæ luce carere dolet, &c.

ET lemma ipſum primum & Elegia meò deducunt, vt altius, latiuſque tractem de Poetica, nec enim aliter conſtabit, quænam ſit illa Poeſis, quam nobis commendat Auctor noſter, & Pontifex quod ipſum explicare inſtitui, iuxta mentem Platonis, nam Ariſtoteles quare hac in parte minus ſatisfaciat, infra patebit.

Proclus Philoſophus celebris Platonis interpres triplicem ſtatuit animæ rationalis habitum, ſiue, vt ipſe vocat, vitam, & ſecundum iam dictam diuiſionem vitarum, triplicem etiam facit Poeticam; ſed antequam hæc coner interpretari, viſum eſt tantum præfari, vt ſi cui forte qui hæc leget, videbor Procli, neque mentem ingenio, neque elegantiam ſtylo æquare, illum ego præmonitum volo ijſdem verbis quibus præmonet lectorem ſuum Neotericus ſcriptor in verſione Dialogorum alterius linguæ. *Prima, che tu tocchi, Signor Lettore, il polſo à queſti miei Dialoghi, ti voglio dir la loro infermità, ſono tradotti, e per conſequenza corrotti.* Idem ego profiteor de mea traductione, idem verum eſt in aliorum quorumuis traductionibus, velint nolint, ſcriptum eſt enim: ὐ γὰρ ἰσοδυναμεῖ, &c. nã deficiunt verba Hebraica quando fuerint tranſlata ad alteram linguam; proinde qui voles dulcius bibere ſcias tibi adeundum eſſe ipſum fontem, alioqui ſæpe non ſolum turbidam, ſed etiam alienam bibes.

Dialogos apazibles Francioſini.

Vid Prolog. Eccleſiaſt. Sirach.

Prima animæ vita optima, & abſolutiſſima eſt extatica, qua anima ſe ipſam egreſſa, & ſupergreſſa cõiungitur & vnitur Deo, viuens iam non amplius ſuam, ſed diuinam vitam, qualem

ducebat, & docebat ille, qui aiebat; Viuo ego iam non ego; &c. Huic diuinæ vitæ reſpondet Poeſis illa, quam ἔνθεον .i. diuinam vocant Platonici. Hãc vitam & poeſim habuerunt omnes Prophetæ, & excellenter illi, quos nobis proponit imitandos Pontifex, non ſolùm Moyſes, Dauid, & alij, quorum Cantica in principio ſui operis paraphraſticè Latio donauit; ſed etiam illi, qui ante legem floruerunt; inter quos facilè primas tenet Iob, qui ante legem (duabus enim ætatibus Moyſen anteceſſit) Euangelica vita, & diuina poeſi orbi præluxit. hunc, & ſimiles innuit Pontifex in verbis: *Veteres quæ cecinere Patres*: ſub lege proponit nobis inter alios imitandum Dauidẽm Regem, Prophetam, & Poetam excellentiſſimum; quem ideo pluribus in hac prima Elegia, & in Epiſtola ad Antonium Caroli fratris filium proſequitur; & tandem in eiuſdem laude concludit.[a] Cæterum Pſalmodiæ Dauidicæ excellentiam, qui volet penitius inſpicere, legat D. Baſilij præfationem elegantiſſimam in Pſalmos, & D. Athanaſij epiſtolam exactiſſimam ad Marcellinũ.

Tempore gratiæ floruerunt prima hac vita & poeſi Patres Græci, & Latini, quorum partem citat Pontifex in dicta epiſtola ad Antonium &c. ſed enim ſupra omnes mortales, quotquot ante, & poſt legem, & Euangelium fuerunt, eruntque, eminentiſſime tenuit quatuor illas ſpecies diuini furoris, quas ad vnionem, ſiue vitam cum Deo requirit Plato in Phædro, Deipara Virgo. Nam quoad primum furorem, qui eſt poeticus: Magnificat, inquit, anima mea Dominum; nemo vmquam Angelorum, vel hominum vſus eſt tam audaci enthuſiaſmo; Quid canis ò diuina Mimallon? tune potis es magnificare Dominũ, qui facit mirabilia magna ſolus? in te ipsã incurris; nã eodẽ Cantico: Reſpexit Dominus humilitatem tuam ancillarem, & hinc tua magnitudo. Item, fecit tibi magna, qui ſolus potẽs eſt Dominus, non capio, non intelligo, ἵλαθι καὶ μετ' ἐμοῖο σὺ ἐνθέου ἀσσαίνοις, ſis bona, meque tuo Virgo furore bees. Hic obiter notandum in furore hoc ſacro, ſiue exceſſu, vt vocat Pſalmiſta, non eſſe os rabidum, & fera corda, qualia Sibyllæ adſcribit Maro: nõ vi denique multa ardẽtes oculos, quales erant Protei: nõ etiã enthuſiaſmũ Iunonium, quali erant percitæ illæ in ſola ſecretæ Troades acta: nulla enim eſt hic amentia, ſed ſapientia; nullæ tenebræ, ſed lumen; nulla vis, ſed amor; nulla denique confuſio, ſed diuina vnio: πονηρὰν μὲν οὖν δαιμόνων συγχυτικὴν τῆς διανοίας ἐπιβουλεύουσαν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἀπίθανον, θείαν δὲ πνεύματος παρουσίαν τ' αὐτὸ τοῦτο λέγειν ἐνεργεῖν ἀσεβές, non diſſimile veri eſt improbam dæmonum vim naturæ humanæ inſidiantem confundere

Furor diuinus non eſt amentia.

dere

dere mentem, verum ſi quis dicat ſpiritus diuini præſentiam idem hoc efficere, hic impiè dixerit. τὴν ἔκστασιν igitur .i. raptum interpretatur D. Baſilius ἔκπληξιν admirationem, ac ſtuporem. Quomodo autem fiat iſte exceſſus breuiter narrat Diſcipulus dilectus. Poſt hæc vidi & ecce oſtium apertum in cęlo & vox prima quam audiui tamquam tubæ loquentis mecum, dicens: Aſcende huc, & oſtendam tibi quæ oportet fieri poſt hæc, & ſtatim fui in ſpiritu. In primis requiritur corpus, & anima pura qualis erat huius Diſcipuli, Samuelis, Danielis, & ſimilium: & anima huiuſmodi occurrens Deo, ſtatim eſt in ſpiritu, ideſt, in exceſſu. Dico, occurrens Deo: nec enim ſufficit animam puram eſſe, niſi etiam Deo intendat; exemplo ſit Samuel qui licet animo, & corpore purus eſſet, dicit tamen de illo Scriptura: Porro Samuel necdum ſciebat Dominum, neque reuelatus fuerat ei ſermo Domini. Docuit igitur ipſum Heli Sacerdos occurrere Domino vocanti, & dicere: loquere Domine quia audit ſeruus tuus. Deum verò audire non poteſt quiſquis aliud audit quod non eſt Deus. Neque dicere poteſt Deo: Audit ſeruus tuus, quiſquis ſeruus eſt peccati. Proinde & Daniel pronus ad ecſtaſim, quia non ſolum animo & corpore mundo erat, ſed inſuper vir deſideriorum, nempe diuinorum. Hunc exceſſum, ſolitudinem alibi vocat Scriptura. ἔκτασιν, ideſt, extenſionem Areopagita. τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ, φησὶν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἄμωμον ψυχήν. Myſterium enim hoc magnum eſt, vt ait Apoſtolus, Ego vero dico inter Chriſtũ & animã immaculatã. Ψυχῆς ἁγνῆς τόπον οἰκειότερον ἐπὶ τῆς γῆς οὐκ ἔχει θεὸς Animo caſto & puro locum conuenientiorem in terris non habet Deus. rectè Demophilus, ſed diuinè Macarius ait huiuſmodi animam reuerſam eſſe ad ſuam cognationem, nullam enim talem eſſe familiaritatem atque præſentiam qualis eſt animæ erga Deum, & Dei erga animam. ἐπειδὴ ἀνῆλθεν εἰς τὴν συγγένειαν αὐτῆς, οὐδεμία γὰρ ἄλλη τις οἰκειότης ἐστὶ, καὶ σύγκρασις τοιαύτη ὡς μὴ ψυχῆς πρὸς θεὸν καὶ θεοῦ πρὸς αὐτήν. Hanc familiaritatem Sapientia vocat ſuas delitias, Delitiæ meæ, inquit, eſſe cum filijs hominum. Virgo itaque ſanctiſſima Deo plena, & μεθύουσα μέθην νηφάλιον. ideſt ebria ſobria ebrietate, rapiebatur furſum, ideſt ſecundum diuinum Euangeliſtam, abijt in Montana, & ſimul atque vidit ſalutatione ſua Cognatam Elizabeth repleri ſpiritu ſancto & prophetare, & ſe Matrem Domini reſalutari, attonita, & externata miraculo tantæ diuinæ συγκαταβάσεως, ideſt demiſſionis, non vltra ſe tenuit, ſed ſacro furore correpta prorupit & ipſa in diuinum canticum. Magnificat, in-

Vid in Eſai c. Apocal. cap 4

Vide de Myſt. Theol. c. 1. §. 2. Epheſ 5.

S Macar. Homil 38.

In ſentẽt. poſt Hierodem in carm Pitag.

vid. homil. 45

S. Cyrill. Hieroſol. catecheſ 17.

quit, anima mea Dominum. quaſi dicat, nihil poteſt ò Domine addi magnificentiæ tuæ ab vlla creatura, quod ſi poſſet, vellem hanc animam totam tibi reponere, atque adeo impendere pro tanta dignatione; hoc quia non datur, magnificabo te animo & voce; ego itaque prima mortalium miſeratione tua diſpenſante, magni conſilij conſcia, ego æternæ ſalutis generi humano proxenetria, & primogenita fidelium è ſemine Abrahæ, præcino Eccleſiæ tuæ nouæ, nouum hoc canticum, quo tuam miſericordiam, potentiam, iuſtitiam, & ſapientiam, & ſimul humilitatem meam & gratitudinem, decantabunt tibi quotidie in ſæcula omnes generationes, ideſt ſancta tua Catholica Apoſtolica Romana Eccleſia toto orbe diffuſa.

Vid not. infra ad Magnificat

Alter furor vocatur Myſterium, Spiritus ſanctus, inquit Gabriel, ſuperueniet in te, &c. Cecinerat ante de te Dauid in ſpiritu ſiue præſcientia. Sanctificauit tabernaculum ſuum Altiſſimus, & poſtea prædictus paranymphus: Aue gratia plena Dominus tecum, quare ſi Dominus ſemper tecum, qui potuit fieri quin euaderes tota Roſa Myſtica! Tertius furor eſt Vaticinium. Ecce ait, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Ita eſt ò Regina Prophetarum, quocumque enim peruaſit & peruadet Euangelica tuba dicimus, dicemuſque tibi poſt cæleſtem paranymphum; Aue gratia plena, & poſt Sanctam Eliſabeth, Beata quæ credidiſti. & poſt mulierē illā Euāgelicam, quæ typū Eccleſiæ noſtræ prætulit. Beatus venter qui portauit, & vbera quæ lactauerunt Chriſtum Dominum. Erubeſcat Iudæus infælix, anathema Photino, Apollinari, Neſtorio, anathema omnibus noſtri ſæculi Borboritis.

Maria Virgo Prophetiſſa. Vid D. Baſil. c 8. Eſai. & S Gregor. Thaumat. orat. 2. in Annunciat.

Quartus furor omniū præſtantiſſimus eſt Amor, ſiue amatorius affectus: Spiritus meus, inquit, in Deo ſalulari meo. Tranſcendiſti amando ò Virgo omnia Seraphim, fuit enim tibi familiarius ipſum pulchrum & ſolum amabile · quod ſi cui mirum forte videbitur, ſic mecum colligat: Tres inuenimus, inquit Athanaſius, ſubſtantias ab omnibus incomprehenſibiles, quas nemo, nec vnquam vidit, neque videre ſupra terram poterit ſicut ſunt, videlicet Dei & Angelorum, & animarum. Et ſanè Daniel Propheta, vir deſideriorum, vita puriſſimus ad præſentiam Gabrielis Archangeli adeo fuit conſternatus, & vſque eo in faciem proſtratus, donec ſeipſum coactus Angelus in ſimilitudinem filij hominis conformaſſet, quo facto demum auſus fuit loqui: atqui puriſſima Virgo aſpectum Angelicum (eiuſdem videlicet Gabrielis) ſicut plures ex Prophetis non reformidauit: Καθαρὸν ἀνέσχετο, ἢ αἰσ-

Vid Marſil. Ficin Epiſt. lib 6.

Quæſt. 27 ad Antioch

Daniel. cap. 10

S. Cyrill. Hieroſol cathecheſ 9.

ςειν

ερῶν, καὶ ἀμόλυντον ἄγαλμα αὐτὴ τὴν ἀγγελικὴν ὄψιν οὐκ ἐδειλίασεν, ὡς οἱ πλέονες τῶν προφητῶν. Sola enim Sancta Deipara Virgo nudam essentiam Gabrielis Archangeli, vt eſt, contemplata eſt. μόνη γὰρ ἡ ἁγία θεοτόκος γυμνὴν οὐσίαν ὡς ἐστὶ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ἐθεάσατο. Quod ipſum etiam innuit ſatis Textus Euangelicus, non enim narrat turbatam fuiſſe Virginem propter ingreſſum Angeli, ſed propter ſermonem: Quę cum audiuiſſet, inquit, turbata eſt in ſermone, ideſt, propter ſermonem eius, cogitabat enim qualis eſſet iſta ſalutatio. Textus Græcus. ἡ δὲ ἰδοῦσα, quæ cum vidiſſet: hæc eſt viſio Angelica, de qua Athanaſius. διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ turbata eſt propter ſermonem eius. Si potuit Virgo inſpicere naturam Angelicam, potuit etiam Diuinam, οὐ καθὼς ἐστιν ὁ θεός, non ſicut Deus eſt, ſoli enim, vt eſt, Deum vident Filius & Spiritus ſanctus, ſed quemadmodum de Angelis ait S. Cyrillus Hieroſol. quatenus ipſi capere poſſunt, idque familiarius potuit Virgo, quanto Mater Regis familiarior eſt Miniſtris: ſunt enim Angeli omnes adminiſtratorij Spiritus, etiam ipſe Michael princeps magnus, Daniel. cap. 12.

S.Greg. Thaumat. Orat. 2. in Annunt.

S Athanaſ. quæſt 28. ibid.

Vid. Thaumat. d. loco.

Catechef. 6.

Tranſcendiſti itaque amando ò Virgo omnes Angelos ſuperaſti amando omnes Prophetas, vidiſti enim & vſurpaſti oculis quod ipſi deſiderabant Deſiderabile. Viciſti amore omnes Apoſtolos, & ipſum ardentiſſimum primicerium Apoſtolorum: huius enim amor interruptus eſt trina negatione, cæterorum obſcuratus eſt fuga. Tranſiuiſti amando omnes Martyres, tranſiuiſti patiendo: cum enim corporaliter eſſes diuidenda à tuo dilecto, tanti doloris gladius animam tuam pertranſiuit, vt verè, & meritò te inuocet Eccleſia, Regina Martyrum. Non me teneo quin Virgini Virginem adiungam, quæ noſtro ſæculo mirificè vitam illam diuinam, & Poeſim coniunxit: quodam enim die poſt viſionem, vnionemque extaticam, breui, & neruoſo carmine vitam ſuam, & Muſicam complexa canebat:

Vide Vitam S. Tereſæ.

Viuo ſin viuir en mì,
y tan alta vida eſpero,
que muero porque no muero.

Viuo ego, ſed ſine me, vitam quia perſequor, ob quam
velle mori, cogit me ſine fine mori.

Ζῶ μὲν ἐγὼ πλὴν χωρὶς ἐμοῦ, ζωῆς γὰρ ἐράζω
ἧς τὸ ποθῷ θανατῶν μυριάκις θανατοῦ.

Hæc

Hæc eſt prima Poetica, quam auctor noſter toto opere exprimit, & ipſo primo lemmate commendat, in verbis: *ornata pÿs & probis documentis*; quod ipſum eſſe maxime proprium huius Poeſis docet Proclus: παλαιῶν ἔργα κοσμεῖν καὶ διὰ τούτων τοὺς ἐπιγιγνομένους παιδεύειν, maiorum virtutes celebrare, & per illas poſteros inſtruere. ἔστιν ἄρα ἡ τοιαύτη ποίησις παντὸς μᾶλλον παιδευτικὴ τῶν ἀκουόντων ὅταν ἔνθεος ᾖ, ὅταν τὸ θεῖον αὐτῆς τοῦτο κατάδηλον γίγνηται τοῖς ἀκούουσι. Tum maximè Poeſis afficit & docet auditorem, ſi diuina ſit & appareat auditori illam eſſe diuinam. πολλοῦ ἄρα δεῖ ποιητικὴν ταύτην τὴν ἔνθεον τῆς παιδευτικῆς δυνάμεως ἀποστερεῖν. Minime itaque rerum omnium exiſtimandum eſt Poeſim hanc deſtitui probis ad virtutem documentis & exemplis.

Verum ſciendum eſt non cuiuis homini contingere hanc poeſim: definit enim illam Plato, occupationem quandam eſſe à Muſis, & furorem, qui deſuper illapſus in teneram animam, & nullius ante tritam ſolo, exuſcitat eam, & percit per cantilenam aliamque poeſim ad genus hominum inſtruendum; illud ἁπαλὴν καὶ ἄβατον ψυχὴν, non viſum fuit poſt Ficinum exponere: lenem, & inſuperabilem animam, ſed animam mollem, bene præparatam, non conculcatam, id eſt, non inſeſſam diuerſis affectibus, & opinationibus; nam & ipſum etymon ἄβατος, ſonat inacceſſam, vel inacceſſibilem, at hic potius non conculcatam; ita exponit pluribus Proclus, cum quo facit etiam Seminator ille Euangelicus, qui ſemen ſuum diuinum ſiquidem fructum ſit facturum à præmollito excipi & foueri vult ſulco, id eſt, anima. Furorem diuinum quem requirit Plato ad hanc Poeſim exprimit eleganter Poeta noſter hac Elegia prima. *Iam nouus*, inquit *ex imo cordis mihi proſilit hymnus, &c.* illud, *ex imo cordis* τὴν ἔνθεον, τὸ *proſilit* τὴν αὐτοματίαν deſignat.

Fallor an ex animis, &c imitatur ferè verbatim Syneſium à ſe alibi laudatum, & ipſum πλατωνικώτατον in diuinis hymnis.

ἰδού μοι βοῶσι νευραὶ	En mihi ſonant nerui
ἀκέλαδον, καί τις ὀμφὰ	Iniuſſa, & quidam afflatus
πνεῖ τ' ἀμφί με πέταται	Vndique me circumuolat.
τί ποτ' ἄρα τέξεταί μοι	Quid igitur tandem pariet mihi
μέλος ἁ θέοσκελος ᾠδίς;	Carminis diuinus partus?

& allbi ἤδη φέρομαι	Iam feror
ἐπὶ βαλβῖδας	Ad carceres
ἱερῶν ἐπέων	Sacrorum carminum.
ἤδη καναχεῖ	Iam ſtrepit
ὀμφὰ περὶ νοῦν	Oraculum in mente
μάκαρ ἵλαθί μοι.	O Beate eſto propitius mihi,&c.

Quem *nouum hymnum* vocat Pontifex. Syneſius ὀμφὴν ideſt diuinam vocē ſeu oraculum. Flaccus mētem nouam vocat. *mihi proſilit hymnus*, Syneſio eſt, βρύει μυνδέραι ἀκέλαδα ecce fides mihi ſponte ſonant. Hæc eſt illa θέσπεσιος ὠδὶς ideſt diuina parturitio, quam Romanus lyricen, amabilē inſaniam vocat; amabilem. inquam, αὕτη γὰρ μανία ἐστὶ σωφροσύνης κρείττων inſania iſta exuperat omnem ſapientiam, interpretor enim σωφροσύνην vel Ariſtotelicè, quaſi σώζουσαν τὴν φρόνησιν, vel Socraticè σωτηρίαν τῆς φρονήσεως; imò conuenientius huic loco. ἡ ἀντιδιαστελλομένη τῇ μανίᾳ propriè dicitur quæ furori opponitur, vt hic. Hæc eſt inſana ſapientia Areopagitæ. hic eſt calculus, ſiue pruna quæ labris Eſaiæ admota ipſum illicò Prophetam reddidit; hanc prunam ſiue calculum, Pindarus ἀκόνας λιγυρᾶς ideſt cotem acutam vocat quæ mentem acuit, vt ſolet cos ferrum acuere. ὥσπερεὶ τῆς ἀκόνας τῆς ὀξυνούσης δυναμένης τὸ θηγόμενον, inquit interpres. hic eſt ignis exęſtuans in corde & oſſibus Ieremiæ, qui etiam renitenti expreſſit Prophetiam. μάκαρ ἵλαθί μοι: apud Syneſium inuocatio numinis eſt Socratica poſt ſenſum diuini afflatus. ἄγετε δή, ὦ Μοῦσαι ξύμ μοι λάβεσθε τοῦ μύθου, inquit Socrates Platonicus poſt Homerum ἔσπετε νῦν μοι Μοῦσαι. & ἄνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα. Maro Platonicus: Vos ò Calliope & Muſa mihi cauſas memora: Poeta & Propheta Regius: Domine labia mea aperies &c. quaſi dicat, quomodo poſſim laudem tuam decantare, niſi tu mihi inſpires? poſt quem Poeta noſter & Pontifex in hymno primo: *Labra mihi reſera vocemque reſolue canenti*. & hic: *Dirige iam dociles digitos Ieſſea, &c.* κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητής ἐστι καὶ πτηνὸν καὶ ἱερὸν καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων Poeta res eſt leuis, volatilis, & ſacra, & non ante quit poetari, quam à Deo agatur externeturque: hæc eſt φοιβοληψία ſine quo furore quiſquis Muſarum Poeticas ad fores accedit, inanis ipſe eſt & eius Poeſis. Ita cenſet Interpres vetus ad illud Iuuenalis. Thyrſumque poteſt contingere ſana paupertas. Inſanire, inquit, pauper non poteſt aut moueri ad ſcribendum: quia familiaribus rebus conſulere cogitur. Dicunt nam niſi inſanum Poetam eſſe non poſſe. Ego verò hoc non ſolum verum eſſe cenſeo, ſed etiam diudū ſentio. Hic furor vnde ſit, & per quot gradus deſcēdat, edocet

Analect 2. Ioſeph Ner. cap 34.

Plato

Plato in Ione: dicit etiam aliquid Ariſtoteles in De Poetica; δ' εὐφυοῦς, inquit, ἡ ποιητική ἐστιν, ἢ μανικοῦ: τούτων γὰρ οἱ μὲν εὔπλαστοι, οἱ δὲ ἐκστατικοί εἰσι. Poetica eſt hominis ingenioſi, vel furore perciti, illi enim facilè finguntur, & informantur: hi mente facilè commouentur, ideſt, ſunt procliues ad ἔκστασιν, ſiue ἀναγωγήν. vt vocat diuinus Areopagita; idem requirit cum Ariſtotele Flaccus noſter: Ingenium miſera, &c. Excludit ſanos Helicone Poetas, &c. Tandem vt innuat Pontifex ſe primario diuinam hāc Poeſim commendare, cui maxime propriam eſſe volunt Platonici ὑφηγητικὴν δύναμιν, ideſt magiſtralem ſeu doctrinalem virtutem, extrema hac prima Elegia cōuocat iuuentutem Italam & hortatur ad Dauidicos Pſalmos ſecum decātandos. *Itala tu mecum pubes, &c.* tantum non vſurpans ipſa Poetæ Regij verba: Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos. Et hactenus de prima & abſolutiſſima Poetica, quæ eſt κρείττων ἐπιστήμης, excellentior omni ſcientia.

Tangit Meronus in Aula, cap. 6.

Alterum genus Poeticæ eſt ἐπιστημονικόν, ideſt ad ſcientias pertinens, correſpondens inferiori, & ignobiliori vitæ, ſiue habitui animæ, quæ anima à diuina illa vita, ſiue vnione deſcendens, ſeipſam habitat, & reſpicit. κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἐπιστήμονα, καὶ νοερὰν ἕξιν λαχοῦσα τὴν ὑπόστασιν, καὶ τῶν καλῶν, καὶ ἀγαθῶν ἔργων τε καὶ λόγων ὑπάρχουσα φιλοθεάμων, &c. νουθεσίας καὶ συμβουλῶν ἀρίστων πλήρης. cui proprium eſt circa ſcientias & intellectualem habitum verſari, virtutemq. operum & ſermonum vtilium admirari, &c. plena optimis admonitionibus, & exemplis, huiuſmodi ſermonum, admonitionumque ſcatent VRBANI Poemata.

Tertium Poeſeos genus eſt μιμητικόν imitatione conſtans correſpondens infimæ animæ vitæ, qua reſpicit corpus, & materiā; hanc Poeſim Proclus diuidit in εἰκαστικήν, ideſt coniecturalem, & Phantaſticam. Illa eſt, quæ vere imitatur, & exprimit res, vt ſunt: Phantaſtica verò res imitans, & exprimens, non vt ſunt, ſed vt vulgo videntur eſſe, σκιογραφία τις οὖσα τῶν ὄντων ἀλλ' οὐ γνῶσις ἀκριβής, τέλος τε προστησαμένη τὴν ἄκριτον ψυχαγωγίαν. Adumbratio quædam rerum exiſtens, ſiue vmbratica delineatio, non vera & exacta cognitio, finem ſibi proponens ſolum delectare: Horatius diuidit Poetas in prodeſſe, aut delectare volentes, aut ſimul vtrumque coniungentes; & hos verè ait omne tuliſſe punctum. Proſunt, & delectant tres illi, quos prænominauimus; delectant tantum, vel potius delectare volunt Phantaſtici mali imitatores. Ariſtoteles uidetur tantum agnouiſſe hanc ultimā Poeſim imitatricem, quam fecem, ſiue ſubſedimentum Homericæ poeſeos uocat Proclus, nam in ſua Poetica dicit: Omnem

Poe-

Poeſim originem traxiſſe ab imitando; & ſubinde diuidens illam, ſecundum proprios mores Poetantium, dicit à grauioribus ſiue generoſioribus Poetis ortam eſſe Tragœdiam, à vilioribus Comœdiam, quæ ἀπηχήματα, ideſt, extremam reſonantiam, ſeu veſtigium Homericę Poeſeos nominat Proclus: hæc eſt ratio cur in hoc tractatu non ſequamur Ariſtotelem: caruit enim diuina illa poeſi, quam præcipuè coluit Homerus, & Plato, & primariò commendat noſter Pontifex; & hæc fortè eſt cauſa, cur antiquitas illos diuinos vocat, Ariſtotelem vero δαιμόνιον, ideſt, mirabilem quidem, ſed tamen hominem, qui multa te doceat præter pietatem. Vocat igitur ipſius Philoſophiam κακοτεχνίαν, Theologus Nazianzenus; vt videri debeat Ariſtoteles reſpectu Platonis quoad tractatum huius primę Poeſeos, & rerum diuinarum, ſophiſta potius, quam philoſophus: ſed quia non eſt noſtrum inter eos tantas componere lites, qui volet, eo ſuperadeat ipſum Theologum, & Euſebium præparat. 15. ſed hoc loco, quia Homerum, & Platonem coniunximus, non viſum fuit omittere locum inſignem de virorum illorum conformitate (vt interim diſſimulem, quæ ſcribit Proclus, ne ſcrinia illius compilare videar) ex Olympiodoro M. S. in Bibliothecis Vaticana & Barberina: ὁ Πλάτων μέλλων τελευτᾶν ἐνύπνιον εἶδεν, &c. Plato moriturus ſomniauit ſe in Cygnum mutatum, ab vna arbore in aliam inceſſanter tranſuolare, & eo modo plurimum negotij aucupibus faceſſere, quod ſomnium Simmias Socraticus expoſuit fore, vt difficillimè poſt mortem ſuam ab interpretibus intelligeretur: interpretes enim ſimiles eſſe aucupibus, dum ſententias veterum perueſtigant; incomprehenſibilis eſt autem Plato, quia & de naturalibus, & moralibus, & Theologicis, & omnino de omnibus, audias ipſum philoſophantem; quod, & Homerus facit: duæ enim iſtæ animæ dicuntur extitiſſe παναρμόνιοι, ideſt, capaces omnium ſcientiarum, ideoque audias vtrumque de omni ſcibili argumentantem. hæc Olympiodorus.

Corollarium. Memoriæ iuuandæ non inutile fuerit quadruplicem iam dictam Poeſim per quatuor Cantores Homericos repræſentare: Demodocus itaque diuinus cantor, quem Muſa, Iouis filia, vel Apollo, docuerat, primam & nobiliſſimam poeſim ſignificet; nam videtur Homerus, illum, quaſi ſui Vicarium ſtatuere, dum ait, illum oculis quidem fuiſſe orbatum, ſed diuina Muſica donatum. Phemius verò Ithacenſis Muſicus propter rerum diuinarum, & humanarum ſcientiam præferat ſecundum

genus poeſeos ἐπιστημονικόν. Tertius vero Clytemneſtræ ab Agamemnone appoſitus Muſicus, imitator bonus, vt videtur, & recta opinione vtens μιμητικός τις ὡς ἔοικε ὀρθῇ δόξῃ χρώμενος, qui Clytemneſtram dum vixit, ſuo carmine ab omni probro compeſcuit, exhibeat tertium genus poeſeos ὀρθοδοξαστικόν. Quartus Muſicus eſt Thamyras, ſiue Thamyris, cui iratæ Muſæ dicuntur muſicam, & oculos eripuiſſe, Phantaſticus, & malus imitator, neque opinionem rectam, neque ſcientiam habens in imitando, & cantans ad delectandum tantum: ſub hoc quarto genere continentur Poetæ omnes Sotadici, quos deteſtatur, & damnat Author noſter:

Proh ſcelus hanc turpi, &c. Ab pereat caſtam quiſquis, &c. Hic obiter notanda, & diſtinguenda cæcitas Demodoci, qui Homerum repræſentat, & cæcitas Thamyræ; nam vtrumque dicuntur Muſæ excęcaſſe; ſed Demodoco pro ereptis oculis Muſicam repoſuerunt; Thamyræ verò vnà cum oculis Muſicam ademerunt: Demodocus, ſiue Homerus, quia auerſis oculis ab omni viſibili mentis aciem intenderet in inuiſibilem, & verã pulchritudinẽ, fingitur fuiſſe cæcus: qui enim Homerum reuera cæcũ fuiſſe aſſerunt, videtur mihi inſanire: vidit enim quantũ vllus vnquam mortalium τυφλὸν δὲ ἐποίησαν ἀπελθόντος αὐτοῦ μὲν δοκοῦσι τὴν διάνοιαν τετυφλῶσθαι, τοιοῦτο γὰρ κατεῖδεν ὅσα οὐδεὶς ἄνθρωπος πώποτε. Thamyras fuit cæcus mente, qua cæcitate laborabant
Ioann c 9. Pharisæi. ſed vtramque hanc cæcitatem corporalem, & menta-
Eſai cap 6. lem aliquanto apertius deſcribit Lucas, egregius vtriuſque medicus in Euangelio ſuo cap. vlt. Oculi autem illorum, inquit, tenebantur ne eum agnoſcerent. Hæc eſt cæcitas corporalis, quam deterſit Chriſtus in fractione panis. Aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipſe euanuit ex oculis eorum. Iſ
Iliad. 5. impedimentũ hoc oculorũ Poeſis Græca ἀχλὺν, ſiue caliginẽ.
Æneid. 2. Interpres ἀορασίαν, ſiue cęcitatem: Syneſius in hymnis νέφος ὑλαῖον idest, nubem corpoream. Poeta Latinus noſter, nubem vocat. Hanc nubem aufert Venus, ideſt Deus ἀπεκάλυψε δὲ ὁ Θεὸς τοὺς
Num. cap. 22. ὀφθαλμοὺς Βαλαὰμ καὶ εἶδε, &c. protinus aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit, &c.

Adſpice namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat viſus tibi, & humida circum
Caligat, nubem eripiam.

Æneid. 2. Potuit itaque Æneas Venerem adſpicere in habitu Spartanæ venatricis, quemadmodum Diſcipuli duo, Chriſtum in habitu peregrini. Poſtquam vero Venus

auertens roſea ceruice refulſit, &c.

Et vera inceſſu patuit Dea: non amplius potuit videri : ſequitur enim:

illе vbi matrem, ideſt, Deam
Agnouit, tali fugientem eſt voce ſecutus.

Fugientem, ideſt, diſparentem, ſeu euaneſcentem. ſic Euangelium: Cognouerunt, inquit, eum, & ipſe euanuit, &c. Per quæ innuit Euangelium, & Poeſis, Deum αὐτοπρόσωπον, ſiue qualis eſt non videri corporalibus oculis, ſed μεταβαλλόμενον εἰς ἀνθρωπῶν ἰδέαν, ideſt, aſſimilatum homini. Cæcitatem mentis ibidem deſcribit Euangeliſta: Tunc, inquit, aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas: aperuit ideſt, illuminauit. Hæ ſunt tenebræ, quas deprecatur Pſalmiſta: Dominè, inquit, illumina tenebras meas. & alibi: Illumina oculos meos, ne vmquam obdormiam, &c. Cæterum diſſonantiam Scriptorum circa cæcitatem Homeri, quam ipſemet videtur non vno loco innuere, videor ita mihi, poſſe reconciliare: Dico itaque Homerum non cęcū natum fuiſſe; nam hoc qui putat, etiam iuxta Velleium, orbus eſt omnibus ſenſibus, ſed morbo oculos amiſiſſe, cum traijceret ex Tyrrhenia in Cephaleniam, & Ithacam, μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐκ Τυῤῥηνίας Ὅμηρος, παραβαλὼν εἰς Κεφαλληνίαν καὶ Ἰθάκην, ὅτι τοὺς ὀφθαλμοὺς λέγεται διαφθαρῆναι νοσήσας. Heraclid. περὶ πολιτειῶν, titulo Κεφαλλήνων. *Querentem viridi, &c.* Poeta noſter parturiens diuinum carmen, aduocat ſibi per proſopopæam, ipſam Poeſim, & inducit quiritantem ſe tam indignis modis exceptam fuiſſe à triuialibus illis Pſeudopoetis, qui vbi vix didicerunt verſum componere, nullam ex Muſis inuocant, niſi Eratonem, eamquè tractant non vti Deam, & virginem, ſed tamquam meretricem, & cæleſtem artem proſtituunt venereis, & inceſtis verſibus. Eodē modo, & nomine Pherecrates Comicus, olim Muſicam muliebri cultu, & corpore fœde lacerato, vicemque ſuam apud Iuſtitiā grauiter dolentem, in ſcenam produxerat, vt chromaticos modulos, ac molles, fractaſque vocum flexiones perſtringeret. Imitatus etiam videtur Auctor noſter hoc tropo Boethium, à ſe alibi laudatum inſignem Poetam, Philoſophum, & Martyrem, qui acturus de Conſolatione Philoſophiæ, eam ſecum philoſophātem inducit. Eadem figura Lucianus lepidè exagitat pſeudophiloſophos, qui ſola barba, & pallio philoſophabantur, dum per ipſam Philoſophiam ipſos arguit, & condemnat. Apud Heſiodum Dice, ſiue Iuſtitia, & ipſa Iouis filia, ſi quando à violentis hominibus diuexetur, fingitur apud Iouem patrem de vi lamentari. Et nouiſſimè Daniel Heinſius (vt enim Authores antiquos legamus cum reuerentia, ita ſine inuidia legendi recentes)

Vide Plutar. de Muſic. & Metonum d. cap. 6.

centes) eleganti Græco lemmate, & epigrammate: Εἰς τὸ ὅτι ἡ φιλοσοφία τὸ πρῶτον ὑπὸ Μουσῶν ᾖ, &c. inducit Philoſophiam clamoribus, & contentionibus Sophiſtarum cruciatam deſidedeſiderare primos ſuos parentes, & nutritios Poetas Muſæum, Linum, Orphea, Homerum, Heſiodum, & poſt illos Parmenidem, Empedoclem, & Meliſſum, ipſorumque curam vti maxime ſibi conuenientem expetere, quod idem Heinſius probat docta Elegia. *Qui putat æternos tantum oblectare Poetas, &c.* ac præcipue Homerum & Heſiodum primos ſapientiæ fuiſſe auctores; Facit itaque cum Pontifice noſtro Heinſius, & fere idem dicit; nam ait, philoſophandum eſſe poeticè. Noſter vero poetandum eſſe philoſophicè. *Priſca nouem Muſas, &c.* Platonici per Apollinem, mentem mundi; & per Muſas ſphærarum mundi, animas intelligunt; hæ nouem animæ, nouem Muſæ vocantur, quia dum cælos harmonicè mouent Muſicam, pariunt Melodiam, quæ in nouem diſtributa ſonos, octo, ſcilicet ſphærarum tonos, & vnum omnium concentum. nouem Sirenes Deo canentes producit; vide Ficin. in argum. Ionis Platonici, vbi ait, Calliope Muſa vox eſt ex omnibus reſultans ſphærarũ vocibus; præſignauit hoc doctiſſimus Maro, dum ſub nomine Calliopes comprehendit, & inuocat omnes Muſas. Vos ò Calliope precor aſpirate canenti. Alibi: Nunc age, qui reges Erato. pro, ò Muſæ: nam alibi, Quis Deus ò Muſæ, &, Pandite nunc Helicona Deæ, &c. imitatur Homerum, & innuit cæleſtem illam Muſicam indiuiſibilem, & inceſſabilem, quam etiam alibi aſtruit, vbi Poetam Cygnum laudans, canit: Linquentem terras, & ſidera voce ſequentem, ideſt, imitantem: ſed enim quia audio cæleſtem hanc Harmoniam explodi à Peripateticis, viſum eſt non fore alienum ab hoc tractatu me poſt Illuſtriſſimum, & doctiſſimũ Hadrianorum Ducem Andream Matthæum Aquiuiuiũ nonnihil diffundere, & probare cæleſtium orbium diuinum hoc melos, non ſolis Pythagoręis exauditum fuiſſe. Deus itaque non ſolum natura Muſicus eſt, imo

Vide Meron. in Aula cap 6.

μουσουργὸς, ideſt, author omnis harmoniæ, quem vulgo Componiſtam vocant, quo ſuper vide Triſmegiſtum ſublime volantem, & canentem, ſed etiam harmonicè cuncta compoſuit, & harmonicam vniuerſi conſpirationem conſeruat, ſecundum Theologum Areopagitam, Mundus totus eſt harmonia.

Aſſerit hic Samius poſt docta ſilentia luſtri
Pythagoras, ſolidum princeps, quod Muſica mundum
Temperet, & certis concentum reddat ab aſtris,

Signa-

Signaque Zodiacos quæ circulus axe ſupremo
Terna quater retinet proprio non currere motu
Æquis inter ſe ſpatijs tamen eſſe locata
Fixaque ſignifero pariter quoque cernua ferri.

Ecce Muſicam ab orbe ſignifero, quam poſt Pythagoram aſſerit Sidonius, ſi non ex ſono, ſaltem ex poſitu & ordine; proſequitur idem Muſicam Planetarum.

Præcipuumque etiam ſeptem vaga ſidera cantum
Hinc dare perfectus numerus quod vterque habeatur,
Hoc numero affirmans hoc ordine cuncta rotari.

Hæ ſunt ſeptem illæ ſtellę quas inſimul harmoniam vocat Pymander, quas totidem eſſe Muſas docta credebat antiquitas, quæ interuallis imparibus, ſed proportione tamen rata interſtinctis, ſonum edant admirabilem. Sed quare hæ Muſæ non feriunt aures noſtras? vt reſpondeam Epicureis reclamantibus, dico quemadmodum ſapientia non videtur niſi ab ijs qui diligunt eam, ita hanc harmoniã non exaudiri niſi ab ijs, qui habent aures eam audiendi: omnes enim aures habemus, ſed pauci admodum habemus aures audiendi diuina, quales deſiderabat vitæ Magiſter in Euangelio; qui habet aures, inquit, audiendi audiat, quod alibi vocat, capere verbum. animalis homo nõ percipit quę ſunt ſpiritus: ſtultitia enim eſt illi. inhabiles ſunt huic harmoniæ percipiendæ omnes voluptuarij, facti ipſi ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus, animæ cæleſtes capiunt tantum & tam dulcem ſonum, qualis erat Scipionis, qualis erat Ioſephi Patriarchæ, Danielis & ſimilium; huiuſmodi puris & leuibus animis in ſomnis obuerſãtur ſæpiſſimæ diuinationes, prophetiæ, & muſica cæleſtis. Vid. Ælian. lib. 3. Var. hiſtor. 10. & Ficin. epiſtolar. lib. 1. de diuinatione & diuinitate animæ. Tenuis autem admodum & exilis ſonus cæleſtis illius muſicæ ad nos pertingit, quæ voce ſua prouocat & admonet animas, quarum aures oblitæ & ſtipatæ ſunt multis obturamentis & affectionibus carnalibus, non cereis, vt rectè reſtituit ſcopuloſum hunc de Sirenum cantu Plutarchi locum Lucas Holſtenius Eminentiſſimi Cardinalis Batherini Bibliothecarius & bibliotheca ἔμψυχος obturamenta illa auriũ internarũ Triſmegiſtus vocat ἀγνωσίας ὕφασμα, σκοτεινὸν περίβολον .i. ignorantiæ velum, tenebroſum viuarium .i. corpus noſtrum Diſcipulus dilectus vocat tenebras. Cebes, ignorantiã. Sapiens, faſcinationem intellectus. Plato, ſpecioſam laruam; alius, ῥεῦμα πολύ, vehe-

1. Cor. 2.

Vid. Cicer. d. ſomn. Scipion.

In not. ad ſentẽt. Demoſthili.

vehemens fluentum. Hæc omnia nominibus variantia vnum, & idem ſunt,ideſt,concupiſcentia carnis,& concupiſcentia oculorum,& ſuperbia vitæ;quę tria quaſi ſonorum,& vorticoſum aliquod flumen pleroſque omnes mortales ita vel impetu ſuo rapiunt,vel fragore obtundunt;ſicut in illis, vbi Nilus ad illa quæ Catadupa nominātur præcipitat ex altiſſimis montibus,ea gens,quæ illum locum accolit,propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi caret. Sed iam diſſimulatis Pythagoreis, & Platonicis,aduocemus huic Muſicæ teſtem irrefragabilem ; is erit ſupremus omnium ,& independens Muſurgus , qui inducitur ſeruum ſuum Iobum ſic interrogans in diuina Poeſi. Quis enarrabit cælorum rationem,& concentum cæli quis dormire faciet ? vbi Gloſſa.S.in Biblijs Sixti V. Rom.. καὶ ὄργανα οὐρανοῦ τίς κοσμήσει ; reſcribe vna litera mutata, κοιμήσει. Organa cæli quis ſopiet? vel dormire faciet. vbi nota ſinceritatem vulgaris interpretis quem oportuit non ſolum fuiſſe doctiſſimum , ſed etiam diuinum ; apage igitur vt obiter hoc addam omnes interpretes nouos: linquuntur enim duobus , antiquitate , & pietate;per illam non potuerunt uidiſſe,quæ ille viderat,& quia vt plurimum carent vera pietate , non poſſunt eſſe idonei rerum diuinarum interpretes,ſecundum Ionem Platonicum & Thaumaturgum τῆς γὰρ αὐτῆς δυνάμεως δεῖ προφητεύουσί τε καὶ ἀκούουσι προφητῶν. Oportet eandem virtutèm habere Prophetam & Prophetæ auditorem· non enim capiet Prophetam , qui non habuerit eundem ſpiritum , vide Thaumaturg. in laude Origenis.

Aſſerta cæleſti hac Muſica, quam idem Iobus alibi vocat, carmina in nocte;alibi aſtra matutina, & iubilantes omnes filios Dei,deſcendit Sydonius noſter ab aſtris ad elemēta, & probat inibi perfectum eſſe quadriuocem hymnum :

Harmoniam dicens etiam,quod quatuor iſtis
  Sic ſedeant elementa modis.&c.
    Hinc fieri vt terram leuior ſuperemicet vnda,
    Altior ijs quoque ſit qui purior eminet aer, &c.

Elementarem etiam hanc Muſicam τὴν ἐν ἀλλήλοις τῶν στοιχείων ἁρμονίαν ἀσύγχυτον vòcat Areopagita. Pythagorei hauſerunt ex Sacris litteris (Pythagoram enim ,Homerum , & Platonem libros ſacros legiſſe aut audiuiſſe aſſerunt Clemens Alexandrinus , & Gregor. Nazianz.) Sapientiæ vlt. In ſe enim elementa dum conuertuntur ſicut in organo qualitatis ſonus immutatur , & omnia ſuum ſonum cuſtodiunt δι' ἑαυτῶν, γὰρ τὰ στοιχεῖα μεθαρμοζόμενα ὥσπερ ἐν ψαλτηρίῳ φθόγγοι τοῦ ῥυθμοῦ τὸ ὄνομα διαλλάσσουσι, πάντοτε μένοντα ἤχῳ. Mundus etiam minor ,ideſt,homo, muſicè compo-

ſitus

Cic de ſomn Scip.

ſitus eſt totus: ſiue enim conſideres ipſum quoad animam ſimul & corpus, nihil aliud eſt homo, quam ὠστωμένον ὄργανον, organum, ſiue, vt vertit Holſtenius, Inſtrumentum oſſeum, vbi oſſa, corpus: organum vero animam ſignificat. Nam quemadmodum mutum eſt organum abſque ſpiritu, ita corpus noſtrū mortuum abſque anima. ſin ſeparatim animam conſideres, inuenies eſſe tripartitam prima pars eſt rationalis, alia excandeſcentia, vel irritabilis; tertia, & infima eſt appetitus, vel cupiditas. His tribus partibus tamquam totidem chordis diſſonantibus, cum videlicet ratio vel incenditur ab ira, vel mollitur voluptate, ſuboritur ægritudo animæ, inualentiaque, & fœditas, vt vocant Platonici: vt noſtri, peccatum. ſi corpus conſideres ſeiunctim, & illud harmonicum eſt, compoſitum ex quatuor elementis, veluti totidem ſonis, quorum diſcordia morbum: defectus vero mortem, ſiue, vt Chriſtus vocat, ſomnum: vt Maro, ſilentium adfert nobili huic citharæ, ideſt corpori, vt interpretatur Athanaſius, & Cyrillus iſtud Pſalmi, Confitebor tibi in cythara, &c. Sed vt præcidam, potius quam detexam Platonicā, ſiue Pythagoricam hanc Muſicam, quidquid in ſupernis, ſiue terrenis rebus conuenienter ſecundum auctoris ſui diſpoſitionem geritur, ab hac diſciplina non refertur exceptum.

Et ſic quidem Pythagorici, & Platonici interpretabantur Vid. Caſſiod. Muſas, ſublimiter illi quidem, & ſymbolicè more, ſuo, vt omnia: de Muſica l. 2. ſed enim quia illa percipi non poſſunt, niſi puræ mentis oculis, & auribus, & pauci admodum ſint huiuſmodi mortalium, accidebat, vt paucorum etiam fieret illa doctrina: noſter itaque Vates, quaſi iam tum Apoſtolico Throno deſtinatus, & ea propter volens non paucis, ſed plurimis, atque adeo omnibus prodeſſe, tamquam omnium debitor. vt omnes lucrifaceret, mediocritatem præfert in omnibus. Muſarum chorum locat non in aſtris, vt Pythagorici: nec humi, vt vulgus, ſed in monte. Fabulas Poetarum non omnes admittit, ſed ſelectas. Materiam Poetandi non quamlibet facit, ſed ſacram; & tandem ſeipſum iuuentuti proponit in exemplum & ita finit præludium.

Difficultatem aſſequendæ Poeſeos, & raritatem Poetarum ſignificat Pontifex in his verbis: *In vertice montis, &c. Præruptus quid apex montis, &c. Per iuga difficilem, &c.* pauciſſimi ſanè mortales ſuperauerunt hunc montem, Maro noſter vnicum nominat Gallum:

Aonas in montes, vt duxerit vna ſororum,
Vtque viro Phœbi chorus aſſurrexerit omnis.

Requirit Maro virum doctum, & ductum a Deo, & inſuper

vita,

vita,& carmine dignum conſortio Deorum; cui omnis chorus Muſarum,ideſt,diuinarum , humanarumq. ſcientiarum aſſurgere non cunctetur. Amolitur itaque à ſe nomen Poetæ moraliſſimus noſter Flaccus,& cedit illud viro , *cui mens ſit diuinior,oſq; magna ſonaturum.* ideſt,ingenio, & arte abſolutiſſimum; Perſius negat ſe in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo , vt Poeta prodiret : & meritò, melior eſt enim Philoſophus,quam Poeta, vel Satyricus. Iuuenalis vero melior ipſo Poeta , neque melior Satyricus (Satyrici enim nomen ſoli Horatio rectè tribuit Hēſius) ait,ſe Vatem egregium,tantum mente ſentire , ſed digito , vel nomine nō poſſe mōſtrare, quale de Oratore ſuo dicit Tullius. Ego vero addo Poeticen difficiliorem eſſe Oratoria, quia Poeta poteſt etiam eſſe Orator,non contra. Nobilior eſt Poeti-

De Poet. c. 9. ce Hiſtoria . φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστορίας ἐστίν . ex ratione ibidem aſcripta per Peripateticum.

Per præruptum itaq. Parnaſſi verticem innuit Pontifex dignitatem,raritatemq. diuinæ Poeſeos , διὰ, vt ait Theologus Nazianzenus in negotio nō valde diſſimili, τ' ἀξίωμα τῶν δεξαμένων καὶ τὴν χαμόθεν ἔπαρσιν . propter eorum aſcenſionem , atque à terra ſubuectionem , qui accepturi ſunt , & dignandi , tam ſublimi dono:niſi enim Deus ad illos deſcēderit, & ipſi ærumnoſa virtute à terra aſcenderint,non poteſt fieri tam excellentis boni communicatio.Iamq. liceat mihi propter mentionē mōtis,ad Moyſis aſcenſum alludere: & cur non liceat,cum faciat illum ducem Poematum ſuorum Vates noſter : *Sit mihi* , inquit, *dux Moſes , &c.* rectè proponit ſibi virorū omnium mitiſſimum,& ſapientiſſimum : mitiſsimum, vt innuat Poetas debere eſſe ſanctos : ſapientiſſimum,quia non liceat mediocribus eſſe Poetis.Moyſes itaque non ſolus montem aſcendit,ſed ſolus nubem intrauit,& collocutus eſt Deo. Aſcendit & Aaron,ſed māſit extra nubem: aſcendit Nadab, Abiud, aut alij ex ſenioribus, ſed illi adhuc remotiores à nube;profanum vero vulgus,& animalia bruta,infra,& longe à monte, repreſentat Moyſes,qui ſolus nubem intrauit,perfectū Poetam,reliqui iuxta gradus, mediocres poetas : vulgus vero,& animalia muta,Sotadicos,ſiue Feſcenninos,& ſcurriles omnes Poetas,quos pluribus hic abominatur, & arcet à Sacro hoc monte Pontifex ; Inter Hebræos itaque tunc temporis vnicus Poeta Moſes : inter Græcos vnicus

Columell. de Re Ruſt. in præfat. Homerus nubem intrauit,pauci montem aſcenderunt , de quibus canit , & diſtinguit Romana lyra:

Non ſi priores Mæonius tenet
Sedes Homerus , Pindaricæ latent

Ceæque,

Cœęque, & Alcęi minaces
Steſichorique graues Camenæ,
Nec ſi quid olim luſit Anacreon.&c.

Ecce tibi ſimili plane ordine, in nube Homerus. Pindarus, & alij in monte, ſed extra nubem; infimi vero ad pedem montis Anacreon & Sappho cum impuris ſuis amoribus. Inter nouiſſimi ſæculi Poetas ſolum Muſurum Cretenſem aliquid vidiſſe in Poetica ſcribit Heinſius, idque rectè: natio enim illa ſimul atque deſeruit prędictum à diuino Marone *Capitoli immobile ſaxum*, id eſt. Romanæ fidei, & Eccleſiæ petram, inſtabilis facta eſt, & non ſolum cum Vrbe Regia Imperatorem, Imperium, & libertatem, ſed inſuper ſapientiam, intellectum, ſcientiam, & Poeticam amiſerunt, iuſtiſſima Dei vltione: ſunt enim hæc omnia dona Sancti Spiritus, cuius ipſi à Patre, & Filio proceſſionem negant. In Præfat. Pepli. 9. Æneid. Vid inf de S. Petro. Vid Horat. Iuſtinian. in præfat Act Concil. Florent.

Latinorum Poetarum Maro vnicus nubem intrauit, ęqualis in Æneide Homero, non ſuo, ſed aliorum iudicio: in Georgicis vero Heſiodum longe pręcurrit; in Bucolicis Theocritum ęquiparauerat, niſi Gręcę lingnę genio, & dulcedine vinceretur: trium verò characterum diuerſitate, & ἀναγωγικῇ omnes ſuperauit. Hęc pauca viſum fuit de Poetices excellentia perſtringere, vt deſinant amodò vulgares illam contemnere, medioeres ſperare, primi deſerere. Sed quęrat fortaſſe aliquis, cur Auctor noſter Moyſen ſibi potius, quam Pindarum, Theocritum, Horatium, Virgilium, vel alium quempiam, quos imitatus eſt, præſcribat? non ſine augurio id factum eſt: Moyſem enim, & Dauidem nominatim ſibi in carmine duces proponit, quaſi vaticinans ſe etiam olim illos in Chriſti Eccleſia reprę ſentaturum, quod ipſum iam feliciter facit annum decimum octauum, idque ne forte mirum cuipiam videatur, comperiet hoc eodem volumine Pontificem noſtrum, Franciſco fratris filio, non obſcurè, purpuram prędiuinaſſe, tanta eſt cognatio Poeſeos, & Vaticinij, vt ibidem probatur. Pag. 173 a edit

Virginis hanc Daphnes fabula, &c.

In materia fabularum Auctor noſter iterum ſecat viam mediam: neque enim omnes indiſtinctè admittit, neque omnes reijcit, imitans Doctorem Gentium, qui, vt ait Clemens Alexandrinus, etiam Gręcorum prophetis aliquid veritatis tribuebat, neq. dum aliorum ſaluti adiumento eſſet, Poetarum verſus ad diſputandum adhibere verebatur. Reijcit itaque, & damnat omnes illas fabulas, quas Flaccus noſter vocat,

peccare docentes hiſtorias. & quæ tractant huiuſmodi quæ ne nominari quidem à Chriſtianis volebat ſupradictus Apoſtolus, cuiuſmodi ſunt ſtupra, & furta Iouis, Martis & Veneris adulterium, &c. Reijcit etiam omnes illas ſabulas, quæ mera sũt mendacia: ipſe, *inania, & nugas*: Apoſtolus profana, & inaniloquia appellat. Clemens Alexandrinus illa αἰσχρολογίαν, turpiloquium: hæc φλύαρον ἀδολεσχίαν vocat. Platonici hæc omnia admittebant, καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν ἐν τοῖς μύθοις, & omnem similẽ abſurditatem fabularum: Vide Salluſtium philoſophum in aureolo libello, quẽ debemus induſtriæ Leonis Allatij, ad quẽ qui volet ſerio Platonizare conſulat, & excutiat notas Lucæ Holſtenij ibidem. Longum eſſet citare SS. Patres, qui fabulas huiuſmodi damnant; vno itaque erimus contenti, qui aptiſſimè ad Põtificis noſtri verba, & mentẽ: κἂν ἄλλως δαιμόνων γάμους μυθολογῶσι καὶ ἔρωτας, δαιμονικὸν ἄρα καὶ τοῦτο τέχνημα. Natura inquit, carne deſtituta non poteſt corporibus commiſceri, & ſi Græci dæmonum nuptias, & amores fabulentur, quod profecto dæmonum artificium eſt, qui amores eiuſmodi ſermonibus extollentes eius quoque affectus in ſe vim producunt, vt incontinentiæ flammam hominibus ſuccendant, & ipſi contra naturam ſuam ſuffragium ferunt, vt miſeros mortales amoris perturbatione dementent; quod Baſilius dæmonibus attribuit, Theodoretus fictum ait ab ijs, qui libidinari, & lupari amant atque è ſuo figmento nequitiæ patrocinium quæritant, quod affirmat Nazianzenus canens:

Pedag. lib. 2. c. 6.

Vide S. Baſil. ſeleucor. 6.

Ἑλλήνων τάδε παισὶν, ἐπεὶ παθέεσσιν ἐκεῖνοι
Ἄλκαρ ἐμητίσαντο, θεοὺς σπουδαῖς ἀλιτροὺς
Κλέπτας, ἀνδρογύνους, μοιχοὺς, &c.

Græcis, inquit, illa linquamus, qui paſſionibus, ſiue peccatis ſuis patrocinium excogitauerunt, conſtituentes Deos peccatores, fures effeminatos, mœchos, &c.

Eximios Helicon ſpecioſo cortice ſenſus, &c.

Proclus Philoſophus: φύσει γάρ ἐστιν αἰνιγματώδης ἡ σύμπασα ποίησις καὶ οὐ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι. Poeſis tota eſt natura obſcura, & ęnigmatica neque cuiuis homini contingit illam agnoſcere: οὐ γὰρ ἐν μέσοισι κεῖται δῶρα δυσμάχητα Μουσᾶν τὠπιτυχόντι φέρειν: non enim in medio expoſita ſunt Muſarum dona difficillima, nec à quolibet auferuntur. Idem de lege diuina dicit Baſilius Magnus ἐσφράγισται ὁ νόμος ἀσαφείᾳ: lex obſignata eſt obſcuritate. Noſter alibi obſcuritatem illam vocat, *vim melle ſub Aonio latentẽ:* alibi *rimam lucis igneam Pierijs ab antris inter vmbras emicantẽ*, hic

Clemens Ale. lib. 5. ſtrom

hic *ſpecioſum corticem*, & *concham*. Proclus, τὴν ἐν τοῖς συμβόλοις τούτοις ἀποκρυπτομένην ὥσπερ προκαλύμμασι θεωρίαν. Salluſtius: προκαλύμματα, velamenta. Proclus φαινόμενα παραπετάσματα τῶν ἀφανῶν τοῖς πολλοῖς, καὶ ἀγνώστων διανοημάτων. Tegmenta apparentia cogitationum vulgo non apparentium, & incognitarum: hæc omnia ſignificant, myſticam eſſe poeſim, neque eſſe literæ immorandum, ſed ſenſum excutiendum, iuxta diuinum Areopagitam: & vt Noſter hic, *non eſſe concham curandam, ſed frangendam, ſiquidem inuenturus ſis gemmam*. Rationem dat Proclus: ἡ γὰρ ἐπιπολῆς αὐτῆς ἐπαφὴ τῆς ἔνδον ἀποκρυπτομένης μυστικῆς ἀληθείας οὐκ ἀντιλαμβάνεται. ſuperficiarium enim Poetices ſtudium latentem intus myſticam eius veritatem non aſſequitur. Hoc non intelligentes infęlices quidam, & præpoſteri huius æui Poetaſtri: non enim Poetæ quando volunt pangere verſū Græcū, vel Latinū corradūt vndiq. & infarciūt ſuis nugis abſtruſiſſima quæq. & obſoletiſſima vocabula, putantes ſe rē magnam præſtitiſſe, ſi impoſuerint Tironibus neceſſitatem Lexici conſulēdi: ſed nō ita eſt. οὐ ἐν τούτοις, nō, inquā, in verbis, ſed in ſenſu cōſiſtit obſcuritas illa Poetica: quid enim eſt ſimpliciusHomero, & Virgilio, & Poeſi Barberina, ſi verba ſpectes? ſin autem τὴν ὑπόνοιαν, ideſt, ſenſum myſticum, nihil ἀναγωγικώτερον ſublimius. Quare autem omnes, qui de diuinis rebus tractarunt, tā Barbari, quam Græci, rerum quidem principia occultauerunt, veritatem autem ænigmaticis ſignis, ac ſymbolis, allegorijs itē, & metaphoris, & quibuſdam talibus tropis, modiſq. tradiderūt; cuiuſmodi ſunt etiam apud Græcos oracula? Quare etiā Poetę qui à Prophetis didicere Theologiam per arcana ſenſa multa philoſophentur? reſpondet Clemens; ὅπως εἰς τὴν τῶν αἰνιγμάτων ἔννοιαν ἡ ζήτησις παρεισδῦσα ἐπὶ τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας ἀναδράμῃ: vt ænigmatum ſenſum ſubiens inquiſitio ad inueniendam annitatur veritatem: hinc & noſtra Fides Apoſtolo: ἀποκεκρυμμένη ἐν μυστηρίῳ. ἵνα, inquit idem, ζητοῦσι ἀπαρχομένη καὶ προσαγρυπνοῦμεν ἀφ' τῇ τῶν σωτηρίων λόγων εὑρέσει Dei ſapientia, iuxta Apoſtolum, eſt in myſterio abſcondita, vt inquit Clemens, continenter inquiramus, & inuigilemus noſtræ ſaluti. adde his Patrem Vigerium è Societate Caluinomaſtige per Galliam in not. ad Euſeb. d. pręparat. Grauiorem, & veriorem, meo iudicio, reddit huius obſcuritatis rationem, magnus in Theologia Baſilius: In ſcripturis, inquit, Deus ſtudio voluit eſſe obſcuritatem, ad vtilitatem mentis humanę, ad excitandum dictæ mentis virtutem, & efficaciam; primum quidem, vt his occupata à deterioribus auocaretur: Deinde, quod quæ labore parata ſunt, ea neſcio quo

1 Cor. 2.

Lib 12. c. 7.

in Eſai. c. 1.

 pacto

pacto magis amantur, queque longo tempore acquiruntur, conſtantius permanent: porrò, quę facilè parantur, his non perinde auidè fruimur. εὐκαταφρόνητος γὰρ ἡ τῶν προχείρων κτῆσις, καὶ οὐδεμιᾶς φυλακῆς ἀξιουμένη τοῖς ἔχουσιν, negligitur enim rerũ obuiarum copia, neque vlla cuſtodia dignas ducit, qui poſſidet. Hęc ſecunda ratio videtur mihi altius petita. ex pręuaricatione, videlicet, primi noſtri parentis; qui cum vellet omnia ſcire, & obtinere priuatus eſt non ſolum omnibus gratuitis, ſed etiã lęſus in naturalibus, adeo quod ne quidem ſuum potuerit facere panem ſine multo ſudore: In ſudore, inquit, tuo, veſceris pane tuo. Nihil igitur verè noſtrum fit abſque noſtro labore, ne quidem panis: quod confirmans Apoſtolus, Qui non laborat, ait non manducet. Secunda hęc Baſilij ratio maniſeſtè probata eſt in Dauide, & filio eius Salomone: Sapientia enim, quę magno ſteterat Dauidi, quam noctibus, & diebus, quam tot annis, laboribus, & tentationibus exercuerat, & aſſecutus fuerat, permanſit ipſi, conſtanter vſq. ad mortem, adeo vt eandem moriens filio ſuo Salomoni pluribus commendaret. Sapientia verò, licet maior Salomoni à Deo data, breui ipſum deſeruit, quia fuerat illam ſine laboribus aſſecutus, vna ſcilicet, oratione, in viſione.

Aetas poſterior ſpreuit &c.

Iiſdem verbis Proclus: οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ ζητεῖν τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν, τοῖς προχήμασι μόνοις χρῶνται τῶν μυθικῶν πλασμάτων. Hi verò, inquit, ideſt ętas poſterior, cum deberent quęrere latentem in ijs veritatem, vtuntur ſolo velo, ſiue inuolucro poeticarum fictionum: *Quæ tecta latebant*, Proclo eſt, ἡ ἀποκεκρυμμένη ἀλήθεια, *extera* vocat Pontifex quę Proclus πρόχημα. In tractatu fabularum multus eſt Proclus, vt defendat omnem homericam μυθολογίαν, conaturque etiam Martis adulterium, & ſimilia phyſiologicè explicare, negat tamen huiuſmodi fabulas iuuentuti eſſe ſcriptas, vel aliter conuenire, hac vera Platonica ratione: ὁ γὰρ νέος οὐχ οἷός τε κρίνειν ὅ, τι τε ὑπόνοια καὶ ὃ μή: neſcit, iuuenis iudicare latentem allegorię ſenſum, & quidquid in illa ętate opinione apprehenderit, retinet pertinaciſſimè, & ea propter diligentiſſimè obſeruandum, vt iuuentuti non proponantur fabulę, niſi illę ſolę, quę ad virtutem ducunt. Hac eadem ratione Pontifex amandat omnes obſcęnas fabulas; quia, *hinc iuuenes*, inquit, *proni in prauum*, &c. Fabulę enim illę
Euſeb. d. pręp lib 2 c. 8. pridem exploſę fuerant à Republica Platonica, & Romana; prȩterea ne commodam quidem phiſiologiam, aut allego-

riam

riam inde exculpi poſſe docent Athenagoras legatione obita pro Chriſtianis, & Iuſtinus Martyr non vno loco; Fabulis vero illis, quas vocat Proclus κάλλιστα μεμυθολογημένας πρὸς ἀρετὴν. quę aptiſſimè confictę ſunt ad virtutem, quàm dextrè vtatur Pontifex vt v.g. in Andromedę liberatione, Proſerpinę raptu, Antęi & Herculis pugna, Herculis biuio, in Circe, labyrintho, & alijs pluribus patebit ſuis locis. In hoc ipſo operis preludio proponitur fabula Orphei & Eurydices, tamquam in anteceſſum & exemplum, vt doceat Auctor per explicationem ὑπονοίας ſiue ſenſus myſtici, quomodo ſit pietas & veritas ex prophanis erueuda: non enim ſacra ſolum pagina (vt verè infra canit Barberina lyra).

Diſiectis ducit tenebris virtutis ad ædem Vid. not. ibid. pag. 275.
Sed rima lucis ignea
Pierijs vmbras inter ſe prodit ab antris
Regens pedum veſtigia.

Et fabulam quidem ipſam nemo tibi canet elegantius noſtro Georgicor. 4.
Marone. quoad ſenſum anagogicum Vates noſter etiam hic mediocritatem tenet, ſecutus rationem Nazianzeni, & Eury- Orat. 43
dicen noſtram interpretatur dilectam cuiuſque animam. hęc anima dum viuimus, non Auerni antro, ſed corpori noſtro, vti tenebroſo carceri mancipatur, quem corporeum carcerem proprijſſime deſcribit Triſmegiſtus c.7. & Nazianz. orat. 16. Duplices autem ſunt animę noſtrę tenebrę, peccatum & ignorantia. per, *tenebras mentis*, innuit Noſter, ignorantiam; per, *ſordes ſcelerum*, peccata. Hoc in carcere & his plus quam Ægyptiacis tenebris oppreſſa mens noſtra, ſuſpirat ad inuiſibilem ſuum ſolem Deum: ſed enim carcer hic non panditur ad ſeptichordam Orphei Citharam, ſed per concentum & exercitium virtutum ſeptem, id eſt omnium, vel totius virtutis, nam vt vnica eſt ad illam via, ita & virtus eſt vnica, Nazian. Orat.
licet in multas partes ſecetur, μία γὰρ κἂν εἰς πολλὰ σχίζηται. De nu- 43.
mero ſeptenario plęne ſcribere res eſſet ingentis voluminis, neque huius loci, vt tamen aliquid dicam de ratione citharę Orphicę, quam alludit Maronis fiſtula diſparibus ſeptem compacta cicutis. vide Panciroļ. in Theſauro. lib. 2. c. 94. & Fabij Paulini Hebdomadas.

Non Acheronteis furijs &c. homo ſubito atque peccauit, ſentit peccati pœnam, hęc eſt prima vltio, Quod ſe iudice nemo nocens abſoluitur: Furię hę internę ſunt ſimiles Acheronteis. Quos diri conſcia facti mens habet attonitos &c.

Cap 1. in Ref — pœna hæc ſimilis eſt infernali Pœna autem vehemens, ac multo ſæuior illis. Quas aut Cæditius, &c. Notabilis eſt Tex. lxx. in Threnis Hieremiæ, παραπικραίνουσα παρεπικράνθην, exacerbans exacerbata ſum quaſi diceret anima: Ego te Domine non tam cito exacerbaui, quin ſimul exacerbata ſim: tu enim offendi nõ potes; ego vero in te petram viuam incurrẽs, adeo offenſa ſum, vt niſi à te ſolo ſanari non poſſim. Pœna hæc cauteriatæ conſcientiæ, etiam iuxta Ethnicos, ſuperat omnem pœnam corporalem. Demophilus in ſentent. interprete Holſtenio, Homo iniquus maiora perpetitur mala dum animus ſcelerum conſcientia excruciatur quam ſi corpus cædatur verberibus. Polyb. in ſelect. οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὔτε μάρτυς οὕτω φοβερὸς οὔτε κατήγορος δεινὸς ὡς ἡ σύνεσις ἡ κατοικοῦσα ἐν ταῖς ἑκάστου ψυχαῖς. Nullus eſt teſtis tã terribilis, neque accuſator tam infeſtus, quam eſt conſcieniia, quæ in nobis inhabitat: Eæ ſunt pœnæ, inquit Tullius, quæ ſunt ſolæ hominum ſceleri à Dijs immortalibus conſtitutæ, nam corporis quidem noſtri infirmitas multos ſubit caſus, per ſeipſum denique corpus tenuiſſima de cauſa ſæpe conficitur, Deorum tela in impiorum mentibus figuntur. Hic metus noſter eſt aduerſarius perpetuus, vſque ad Dei tribunal. Athanaſius quæſt. 26. ſed hoc magis eſt, quod non ſolum ſcelus patratum, ſed etiam conceptum torquet conſcientiam: notabile exemplum citat Iuuenalis, ex Herodoto:

Vide Io à Ieſu Maria in Thren.

Pag 41.

De aruſp. reſp.

S Macar. ho. 15 pag. 93.

Sat ead.

Spartano cuidam reſpondit Pythia Vates, &c.

Sacer Textus refert Cainum concepto iam fratricidio fuiſſe cruciatum. Quare iratus es, inquit Dominus, & quare concidit vultus tuus? numquid ſi bene egeris recipies? ideſt, continuo frueris bonæ conſcientiæ pace: ſin autem male, ſtatim in foribus peccatum aderit, ideſt, ſimul cum ipſo peccato, peccati pœnas, triſtitia mortem operans, atque adeo ipſe infernus: hæc fuga, & tremor malæ conſcientiæ poſt malefactum, metus adeo homini proprius eſt, vt etiam illum brutis aſcribat Poeſis Lana poſt Homer.

Vide Caſſ. col la: 1 c. 13. & ſequen.

Æneid. 11.

Ac velut ille prius, quàm tela inimica ſequantur.
Continuò in montes ſeſe auius abdidit altos
Occiſo paſtore lupus magnoue iuuenco.
Conſcius audacis facti, &c.

Vid ad Conſilium præcedat opus, &c.

Hanc animæ peccatricis ſollicitudinem, & *orci aſſiduũ metũ* vt ait Pontifex, nemo propius, propriuſque expreſſit Hierocle aureorum Pythagoræ verſuum aureo interprete: εἰς αἴσθησιν τῶν εἰργασμένων ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐλαυνόμενον στρεβλοῦσθαι τὴν ψυχὴν καὶ δειμαί-

νειν

νῦν τὰ ἐν ᾅδου κολαστήρια ; Si admiſſorum conſcientia in eorum ſenſum pertrahatur, animo diſtorqueri, & pœnas inferni metuere. Hunc metum adeo exaggerat, vt agat peccatorem in tantam impietatem, vt optet animam ſibi eſſe mortalem, vt effugiat iudicij pœnas. οὐ βούλεται γὰρ ὁ κακὸς ἀθάνατον εἶναι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ἵνα μὴ ὑπομείνῃ τιμωρούμενος. Vbi etiam adſtruit Sacramentũ Pœnitentiæ, ideſt, ſecundam poſt naufragium tabulam, & neceſſarium relapſis Sacramentum, vt definit Pater Caniſius è Societate Lutheromaſtige per Germaniam.

Hanc Erebi è ſepto, &c. ſed miſeram Eurydicen, ſiue animã noſtram clauſam tam tetro carcere, tam altis immerſam tenebris, tantis tormentis, vt illa, προοίμιον τῆς ἐκεῖθεν κολάσεως præludiũ æterni ſupplicij vocet Theologus, illigatam, quomodo eripiamus? duas alas miſeræ huic animæ ſubminiſtrat Dædalus in Theologia Gregorius: has alas alibi vocat λόγον καὶ θεωρίαν, rationem, & meditationem: alibi θεωρίαν καὶ πρᾶξιν, contemplationẽ, & actionem: meditatio enim ſupra accipitur pro actione, iuxta Pſalmiſt: In lege eius meditabitur die ac nocte ideſt, iuxta Paraphraſim Poetæ noſtri: *Iuſſa Dei meditans capeſſet*. Iuſſa capeſſere, Virgilio eſt, iuſſa exequi. Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea eſt, ideſt, vt ipſe Propheta eodem Pſalmo: Inclinaui cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas, &c. Vates noſter has eaſdem alas animæ attribuit, Rationem, in verbis:

Non citharæ plectro, ſed ratione vocat.

Meditationem legis, ſiue actionem, in verbis:

Aemula virtutum ſeptem vis conſona chordis.

Vis, ſiue exercitium ſeptem, ideſt, omnium virtutum (nam numerus ille vniuerſitatem ſignificat) non conſiſtit in verbis, ſed, vt Paulus vocat ἐν ἔργῳ καὶ δυνάμει: in opere, inquit, & virtute eſt regnum Dei, non in ſermone: ideſt, Chriſtianiſmus conſiſtit in operibus, & non in nomine. His itaque alis ſubuecta anima noſtra perrumpit materiam, ſolutaque hac carnali, ſiue nube, ſiue obuelatione, coniungitur Deo, & puriſſimæ luci, quantũ naturæ humanæ datum eſt commiſcetur. Sed operæ eſt ipſum Theologum audire: ὅτῳ μὲν οὖν ἐξεγένετο διὰ λόγου καὶ θεωρίας διασχόντι τὴν ὕλην, καὶ τὸ σαρκικὸν τοῦτο εἴτε νέφος χρὴ λέγειν, εἴτε προκάλυμμα, Θεῷ συγγενέσθαι καὶ τῷ ἀκραιφνεστάτῳ φωτὶ κραθῆναι καθ' ὅσον ἐφικτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει, μακάριος οὗτος, &c. τὴν ὕλην. Σαρκικὸν νέφος. προκάλυμμα. Noſter, *Corporis carcerem*. *Erebi ſeptum*. *Caliginem culpæ* vocat. φωτὶ κραθῆναι, vertit, *Luce frui*. [illegible] φωτὶ μιγῆναι, 1.Cor.4.

Sync-

Syneſius in hymnis: progenitrici luci miſceri. Hanc hominis cum Deo coniunctionem, ideſt, beatitudinem, diuinè expreſſit ante Gregorium, Salluſtius prædictus pag. 94. Et quod mireris magis, ibidem Chriſti mediatoris Dei & hominum immolationem fuiſſe neceſſariam ad hanc beatitudinem αὐλ-θέται .i. prędiuinat. de quò infra de Chriſto crucifixo ad verba: *Mors tua vita mihi eſt, &c. Fictos qui coluere Deos, &c.* ſub hoc hemiſtichio Auctor noſter reijcit poetas omnes Sotadicos, quicumque ante Chriſti natiuitatem lubricè ſcripſerunt. horum partem aliquam citat Præceptor amoris, & ſimul ipſemet ſua & illorum cedit vineta.

> Eloquar inuitus, inquit, teneros ne tange Poetas
> Submoueo dotes impius ipſe meas, &c.

Damnantur itaque Ouidius, Tibullus, Propertius Latini; quibus adde Martialem, Catullum.

Græcorum quorum meminit ipſe Naſo Callimachi, Phi- Lib 9. Var
letæ, Sapphus, Anacreontis pauca vel nulla ſuperſunt. Anacreontem conatur eximere hoc Catalogo Ælianus, dicens illum amaſſe Socraticè, id eſt, per pulchritudinem corporis admiratum fuiſſe animæ pulchritudinem. Sed ne forte cuiquam obrepat cum ſua eloquentia Ælianus, præſtat audire ipſum Anacreontem, ſuo ſe ore condemnantem. Ἀνακρέοντα γοῦν ἐρωτηθέντα φασὶ διατί. οὐκ εἰς θεοὺς γράφει ὕμνους, ἀλλ' εἰς παῖδας; εἰπεῖν ὅτι οὗτοι ἡμῶν θεοί εἰσι. Anacreontē aiunt interrogatū cur non Deos potius quam pueros hymnis ſuis celebraret, reſpondiſſe, quia hi noſtri Dij ſunt; ibi moræ pretium erit legere doctiſſimum commentatorem, qui alios quoſdam enumerat & concludit: ὅτι περὶ παιδικὸν ἔρωτα καὶ τοῖς λυρικοῖς ἡ τῶν ποιημάτων σπουδὴ δημώδης ὁ λόγος. perſtringens ipſum Pindarum, nominans autem Alcæum, cuius aureum plectrum tam impensè admiratus & imitatus eſt Flaccus noſter, videtur & ipſe includendus eſſe huic ludo, quod neque ipſe inficiabitur, vel propter Ligurinum, τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον καὶ ἐπὶ γήρᾳ ᾄδω. Interea quaſi inſenſibiliter ſenis huius lyrici delirantis confeſſio liberauit me onere probandi Poetas huiuſmodi omnes Sotadicos ſiue Venereos eſſe idololatras, vt ſubijcit Pontifex. *Cultores addunt Veneri &c. Carmina perque manus &c. ſunt ſtatuæ &c.* Et apertius in 1 & 2. Odarum hetruſcarum, *Far'idolatra di terreno oggetto*: quæ enim eſt differentia verborum illorum quibus Iſraelitæ conſecrauerunt ſibi vitulum aureum:

Pind Schol. Isthmior 2. in princip.

οὗτοι

οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραήλ. & Anacreontis: οὗτοι ἄλλοι θεοί εἰσι.

Nomine poſthabito Chriſti, rituque piorum, &c.

Tranſit iam ad pſeudochriſtianos Poetas voluptarios, quos nō potuit iuſtiore, neque grauiore obiurgatione inceſſere Auctor noſter, quam ſi obijceret illis neglectum Chriſti nomen, & ritum piorum; Per *Chriſti nomen*, fidem Chriſtianā, per *ritum piorum*, opera Chriſtiana intelligit: ritus ſignificat conſuetudinē, mores, officiū, Virg. Teutonico ritu ſoliti torquere cateias. ideſt, Teutonum more, & telis pugnare. *Piorum*, Æneid. 8. Ideſt, Chriſtianorum. Paulinus:

Pietas abeſſe Chriſtiano, qui poteſt?
Namque argumentum mutuum eſt
Pietatis, eſſe Chriſtianum: & impij
Non eſſe Chriſto ſubditum.

Coniſigit itaque vtrumq. Apoſtolicus Vates, & *nomen Chriſti* ideſt fidem, & *ritum piorum* ideſt opera; vt indicet ſe Chriſtianum non agnoſcere per ſolam fidem, neque per ſola opera ſed per fidem operibus animatam. Dei Filius, inquit, diuinè S. Macarius cognominatus eſt Chriſtus, ideſt, Vnctus, vt eodem oleo, quo ipſe vnctus eſt, nos etiam vncti ſiamus Chriſti, eiuſdem, vt ita dicam, ſubſtantiæ, vniuſq. corporis, ideſt, diuinę, vt ait Princeps Apoſtolorum, conſortes naturæ. Magnum eſt myſterium Chriſtianiſmus, magna dignitas, cui nihil poteſt comparari: ideoq. Pontifex monet hominem Chriſtianum in verbis, *Nomine poſthabito Chriſti*: vt memor tanti nominis, nihil illo indignum committat, q. d. dicti Macarij verbis: Agnoſce nobilitatem tuam, te vocatum eſſe ad regiam dignitatem, genus electum, ſacerdotium, & gentem ſanctam. Ne tamen in ſòlo nomine Chriſtianus acquieſceret, ſubiungit, & requirit *ritum piorum*, ideſt opera ſancta. Oleum illud, ſiue vnctionem, à qua Chriſtiani, ideſt, vncti, vocamur, gloriam, & quietem portendere, ſed magno præuio labore; ne quidem gentiles ignorauerunt: Cum itaque in caſtris Alexandri Macedonis Fons olei erupiſſet, reſponderunt Vates, ἐνδόξου μὲν στρατείας, ἐπιπόνου δὲ καὶ χαλεπῆς σημεῖον εἶναι: glorioſæ quidem militiæ, ſed laborioſæ, & difficilis ſignū eſſe: ita & Fons olei qui hic Romæ, nato Chriſto ſcaturijt in Taberna meritoria, nunc Sancta Maria Tranſ-tiberina portendit Chriſtianis regnū, ſed poſt multos labores, & non in hoc mundo, regnum enim Chriſti non eſt, de hoc mundo, cui ſi non hic compatiamur, neque conglorificabimur. Ro. 8. Erupit fons ille olei non in Palatio Augusti ſed in Taberna meritoria, in qua iacebant & alebantur

Homil. 43.

Homil. 37.

Plutar. in Alexandr.

milites mutilati pro Rep. cæci, & alias longo militiæ fracti iam membra labore, ad indicandum, Chriſti Natiuitatem, miſericordiam, requiem, & regnum portendere, ſed non alijs quam qui legitime prius certauerint: prætulit huius veritatis typum Rex Dauid, qui vnctus in Regem non ſtatim regnauit, ſed ſeptennio perſecutiones & afflictiones maximas eſt perpeſſus: ſic nos Chriſtiani ſi volumus regnare, debemus prius ſeptennio. i. tota vita ſtare & pugnare contra duplices hoſtes noſtros, internos & externos, de quibus S. Macarius Hom. 21. corripit itaque meritò voluptuarios hos Poetas Auctor noſter: *Qui fœdis modulis flagitioſa canunt:* & monſtrat ipſos eſſe indignos nomine Chriſtiano, & reſpectu nominis & operum; Nominis quidẽ quia Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ υἱὸς ὢν, ἁγνότατος, καὶ διδάσκαλος τῆς ἁγνείας ἐξεληλυθὼς ἐξ ἁγνῶν παστάδων Χριστιανοὺς καλεῖσθαι ἡμᾶς κατηξίωσεν.

S Cyrill. Hieroſ. in Cathe.

Ieſus Chriſtus Dei filius exiſtens puriſſimus ipſe, & omnis puritatis Doctor, ex puriſſimis thalamis progreſſus, quid aliud petit à nobis niſi vt & nos ἁγνείας σύντροφοι καὶ σωφροσύνης μαθηταὶ τὸν Θεὸν ἁγνείας μεστοῖς χείλεσιν αἰνήσωμεν castitatis alumni & diſcipuli temperantiæ Deum caſtis labijs celebremus? Reſpectu operum, & officij indigni ſunt nomine Chriſtiano huiuſmodi Poetæ, officium enim hominis Chriſtiani probat eſſe Gregor. Nazian. ſolum ſpectare & curare ſalutem ſuam & proximi: πολιτικοῦ δὲ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς πρὸς ἓν μόνον βλέπειν τὴν σωτηρίαν. &c. Item S. Macarius; aduentu Chriſti, inquit, fructum alium atque aliam Iuſtitiam requirit Deus; nempe puritatem cordis, conſcientiam bonam, ſermones vtiles, caſtas & probas cogitationes, omnia denique Sanctorum officia.

Orat. 19.

Homil. 13.

De *nomine Chriſti nunquam poſthabendo* Poetæ Chriſtiano id eſt, ſemper & carmine & operibus præferendo, acriter philoſophatur Theologus à Nazianzo: qui locus quia grauiter flagellat Nouatores noſtros, non viſus fuit prætermittendus. εἰς τί γὰρ ὁ Χριστιανὸς τίμιον &c. cur enim, inquit, Chriſtiani nomen venerabile eſt? an non quia Chriſtus Deus? niſi fortaſſe hoc humano more facio amicitia nempe cum eo conglutinatus. Atqui & Petrum honore proſequor: nec tamen Petrianus vocor: & Paulum, nec tamen Paulianus nominatus ſum.. non fero me ab hominibus nomen ducere, qui à Deo ſum creatus: Quid ais ò Gregori? non ſuſtines à Petro nominari, qui à Chriſto audiuit: Beatus es Simon Bariona &c. Ego pro te rogaui Petre &c. Tu es Petrus & ſuper hanc petram &c. non dignaris à Paulo nomen ducere qui à Chriſto vocatus eſt, Vas electionis? οὐ δέχομαι, inquit, παρὰ ἀνθρώπων ὀνομάζεσθαι παρὰ Θεοῦ

θεοδγηνής. nolo, inquit, ab hominibus nominari, quia ex Deo natus ſum. Erubeſcant infelices iſti quos non pudet à Luthero, Caluino & ſimilibus peſtibus nomen ducere, hominibus tantum abeſt vt à Deo, at ne quidem à moribus vnquam vel doctrina probatis, neque probandis.

Cultores addunt Veneri &c, Tantum abeſt vt Poetas illos amatorios Auctor noſter dignetur nomine Chriſtiano, vt etiã illos eſſe Idololatras probet, idque hoc modo: Chriſtianus Deũ ſolum in memoria debet perpetuò habere. ſcriptum eſt enim: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo: ne Dominum dumtaxat diligat, quando Oratorium ingreditur, ſed etiam inambulans, colloquens & edens meminerit Dei, diligat & vnicè amplectatur illum, Siquidem ait; vbi mens tua, ibi & thesaurus tuus. cui enim rei alligatum eſt cor alicuius, quoue trahit illum cupiditas, hoc eſt illi Deus. Si cor Deũ ſemper expetet, ipſe Dominus eſt cordis eius: hæc S. Macarius, ibi notandum. Si non licet homini Chriſtiano Dei immemorem eſſe in rebus naturalibus, & licitis, quomodo culpandus non eſt ille & Idololatra, qui non obiter, neque in licitis, ſed in illicitis contra Deum, & proximum:

Cultores addit Veneri, pubemque pudicam. &c.

Quod certè non fit, niſi quis inſudet, & impalleſcat obſcœnis illis compoſitionibus. Sed explicatius, & propius ad mentem, & verba Auctoris noſtri egregius Pater Cyrillus Hieroſolym. Ab vno Deo, inquit, diuerſis modis multi aberrarunt: quidamque Solem Deum fecerunt, vt occidente Sole, nocturno tempore ſine Deo permanerent; alij Lunam, vt de die Deum non haberent: alij mundi partes: alij artes: nonnulli cibos: quidam voluptates: & qui fœminarum inſano tenerentur amore, nudę mulieris ſimulachrum in ſublimi collocatum, de nomine Veneris nuncupantes, adorarunt per id quod cerneretur, animi ſui affectum, &c. Hæc eſt eadem illa hiſtoria, quam tantum non iiſdẽ verbis citat hic Pontifex, & quotannis recolit Eccleſia in feſto Exaltationis viuificæ Crucis: Gentiles igitur illi impij per ſignũ Veneris adorabãt τὸ πάθος τῆς γυναικομανῶν, i. ſuã mulieroſitatẽ. Cathecheſ.4.

Ter fælix Helene, &c.

veriſſime. Non vidit Roma ſimilẽ triũphum; nõ videbit orbis Vid. Cyrilli
nõ cælſi, Crux enim gloria eſt ipſius Chriſti: Venit hora inquit, Catecheſ.13
vt glorificetur filius hominis. Crux gloria eſt Angelorum,
ἄγγελοι γὰρ ἐγκαυχῶνται λέγοντες. Angeli enim in illa gloriantur, Fol.114.
dicentes. Ieſum crucifixum quæritis. Non potuiſti dicere o An- Math.16 6.
gele, Scio quem quæritis, meum Dominum: ſed confidenter

dicit: Scio, quod crucifixum: corona enim eſt Crux, non ignominia. Crux gloria eſt Chriſtianorum: Mihi abſit gloriari niſi in Cruce Domini. Crux terror vnicus eſt dæmonum. Gloriatio igitur gloriationum eſt Crux καύχημα καυχημάτων ὁ σταυρός.

Carmina perque manus hominum. &c.

Statuas nudas Venerum, Cupidinumque multum valere ad proritandam libidinem, innuit hic Pontifex: plus tamen orationem, ſed plurimum carmina. Similes ſtatuas eſſe irritamentũ languentis Veneris probat notabili exemplo Ælianus: Adoleſcens, inquit, erat Athenis, qui incenſus inſano amore ſimulachri bonæ fortunæ, cum illud à Repub. neque pretio, neque precibus impetrare poſſet, ſe tandem ipſe amoris impotens in complexu dictæ ſtatuæ à ſe prius adoratæ, coronatæ, & largiter defletæ, interemit. Picturæ etiam huiuſmodi acres ſunt diuitũ vrticæ, quod non ignorans Ferdinandus ſecundus æternæ mem. Imperator, cũ aſſumptus ad Imperiũ, in arce Pragenſi reperiſſet varias huiuſmodi picturas, felici quidẽ ſed audaci, & impudico penicillo ductas, offenſus obſcœnitate nudorum corporum pudiciſſimus Princeps, iuſſit illico tabulas illas omnes refigi, & incendi: & cum Aulicorum quidam ſuggereret illud Iudæ: Ad quid perditio hæc, Poſſent enim illa venumdari multo, & Reip. impendi. Reſpondit idem pijſſimus Cæſar: Nihil eſſe rerum omnium apud ſe tanti, vt eapropter Dominus offendatur, & continuo, ne quid inde ſubduceret Aulicorum auaritia, iuſſit omnes in ſuo conſpectu comburi. Hanc ego flammam puto foliatum illud æquaſſe quod Magdalena Domino diſcũbenti infudit: vnguenti enim odor totam domum impleuit, flamma vero illa toti mundo præluxit: pretio certe, & dignitate offerentis longe ſuperauit. Mouent itaque multum ſtatuæ, & tabulæ, ſed plus mouet oratio.

Lib. 9. Var. Hiſtor.

Vox blanda, & nequam? digitos habet, inquit Iuuenalis, probat hoc hemiſtichium vere à Pontifice carmina ſtatuas vocari, non marmoreas vel ligneas, ſed tantum non viuas, quæ non ſolum ſono prouocent, ſed quaſi manu impellant auditorem ad turpia. Magnum irritamentum libidinis eſt ab obſcœnis cantilenis, inquit Laurentius Landmeter:

Sat. 6.

Vid. l. 2. de Vet. Monach. cap. 6.

nam talia ſæpe
Cantantur, quibus incendi iam grandior æuo
Laomedontiades poſſit, Neſtorque moueri.

Contra hæc repoſuit Apoſtolus colloquia, hymnos, cantica de Spiritu Dei profecta. Cuius exemplo pie, & prudenter faciũt Patres Societatis, qui iuuentuti Romanæ prælegunt Poemata

Ro-

Romani Pontificis: vt vna cum elementis tradant & pietatem ſolidam. & doctrinam. nam

carmina non prius
Audita, Paſtorum ſupremus
Virginibus pueriſque cantat.

Quibus ego Patribus quia me olim in nobili, & Romana Eburonum Legia, literis, & æterno hęreſeon odio imbuerunt, reddo breue hoc, & vile elogium & θρεπτήριον, ſiue ſpiritualis nutricationis pręmium. Orationis vim mirificè expreſſit Thaumaturgus: δεινόν τι γὰρ χρῆμα καὶ εὔστροφον λόγος ὁ ἀνθρώπων. Vehemens, inquit & volubilis quædam res eſt hominum oratio, varia ſophiſmatibus atque fallacijs, vt cum aures ſubierit menti citò, quæ velit ingerat, atque inſculpat: & quos ſemel occuparit; his, vt ipsā pro vera colant omnino perſuadeat. Itaque hæret intus, quamuis falſa, fallaxque ſit, & inſtar præſtigiatoris alicuius, regnum obtinet ipſius, quem deceperit defenſa protectaq. præſidio. &c. Carmina vero ſunt longe vehementiora. Multum ponderis habent præcepta carmini intexta, & affectus noſtros velut edicto coercent, & obligant: Nam, vt dicebat Cleanthes, quemadmodum ſpiritus coactus clariorem ſonum reddit, cum illum tuba per longi canalis anguſtias tractum patentiore nouiſſime exitu effudit; ſic ſenſus noſtros clariores carminis arcta neceſſitas efficit. Eadem negligentius audiuntur, minuſque percutiunt, quā diu ſoluta oratione dicuntur: vbi acceſſere numeri, & egregiū ſenſum adſtrinxere certi pedes: eadem illa ſententia, velut lacerto excuſſa torquetur. Blanda nimis inquit Macarius Mutius eſt Muſarum vis ad vtramque partem, & carminum modulatio, ſi aures pateant Facile enim quæ velit ingerit ſecum & mētem ſermonis ſuauitate occupat, & animum inuitum quoque quo velit inclinat: adeo vt non immerito glorientur Sirenes illę Homericę: neminem vnquam mortalium impune ſcopulos ſuos prætervexiſſe.

Panegyr. in Origenem.

Caſp. Sciop. plus. præf. ad Elem. Stoic.

De Triumph. Chriſti

Sunt ſtatuæ Aoniæ quas polit arte labor. &c.

Pindarus ad verbum vocat ſtatuam, ſiue ornamentum Æginæ ſuum hymnum: χαρίεντα δ' ἕξει πόνον χώρας ἄγαλμα. Ægina habebit gratioſum meum laborem, ideſt, hymnum: τὸ χώρας αὐτῆς ὄντα ἄγαλμα. ciuitatis ipſius ſtatuam ſiue ornamentum ait Scholiaſtes: Alibi vocat στάλαν παρίου λίθου λευκοτέραν: Columnam pario lapide candidiorem. alibi: θαητὸν μέγαρον præclaras ædes: & cōformiter vocat Poetas τέκτονας ὕμνων, fabros hymnorum. Carmen autem quanto ſit nobilius quam ſtatua, nemo melius vnquam cecinit eodem Dircæo cycno: οὐκ ἀνδριαντοποιός εἰμι, &c.

vbi Interpres vetus. Aiunt, inquit, Pytheæ cuiuſdam familiares Pindarum acceſſiſſe & petijſſe ab eodem vt in laudem dicti Pytheæ carmen epinicium ſcriberet, quia pancratio vicerat; Pindaro verò exigente mercedis loco tres drachmas, reſpondiſſe illos, præſtare ex totidem drachmis ſtatuam æream Pytheæ ponere, quam carmen emere, & abijſſe: poſtea verò reſipiſcentes eoſdem ad Pindarum reuerſos, & tres petitas drachmas adnumeraſſe: hoc exprobrans iiſdem lyricus hymnum auſpicatur: Non ſum, inquit, ſtatuarius qui fabricer immobilia ſimulachra, ſed carmina quæ nauibus & equis peruolent totum orbem: & concludit interpres; ὅτι οἱ λόγοι πάντων εἰσὶ βελτίοις. carmina rerum omnium eſſe præſtantiſſima. alibi idem Poeta vocat hymnum χρονιώτατον ἀρευθυνῶν φάος ἀρετῶν diuturniſſimum lumen præpotentium virtutum.

Nam cum rupta ſitu Meſſalæ ſaxa fatiſcant,
 Altaque iam Licini marmora puluerea,
Carmina morte carent.

Carminis tanta eſt gratia, vt etiam incredibilia faciat credibilia. ἡ δὲ ποιητικὴ φησὶ χάρις, καὶ τὰ ἄπιστα ποιεῖ πιστά, inquit Interpres. Tāta eſt vis, vt extinguat fulmen Iouis: ſopiat alitem eiuſdem armigerum: Martem domet τὰ δὲ μουσικῆς κηλήματα, καὶ τῶν θεῶν θέλγει φρένας, ait Interpres.i.Ipſam etiam Diuum pertentant carmina mentem.

Quis prauos abiget cultus &c. accenſus zelo diuini amoris & honoris Vates noſter, quali olim fuerat Sancta Imperatrix Helena, optat ſibi à Deo dari ſpiritum poeticum ſanctum, quo ſicut Helena ſtatuas Veneris, & Adonidis per erectionem viuificæ Crucis euertit & aboleuit, poſſit & ipſe carmina illa Venerea, & qui in illis eſt, ſpiritum fornicationis, contrarijs carminibus & Spiritu ſancto difflare. nam & ſtatuæ per ſtatuas contrarias, & cultus per cultum contrarium abrogatur, l. nihil
Vide Iuſtin. tam naturale ff. de R.I. & pſalmodia ſacra auribus & corde ex-
Martyr.q 107 cepta, omnem obſcænitatem carminum & ſpiritum immunditiæ vel diſſipat vel exurit. Spiritus enim ſanctus ventus eſt
Exod 14. ille vehemens & vrens, qui mare rubrum vertit in ſiccum, vehemens eſt: nam & deſcendit in Apoſtolos in ſono ſpiritus
Act.2. vehementis. vrens eſt, nam inuocat illum Eccleſia. Vre igne ſancti ſpiritus renes &c. Spiritus itaque ſanctus ſiccat & vrit noſtrum mare, id eſt carnales affectus, propterea enim & Poeſis fingit Venerem ortam eſſe mari. orabat itaque S. Gregorius.

ἀλλ' ἐπιβαίης
Οἴδματος ἡμετέρου καὶ φίλος ἄψεα πίνοις.

tu

tu mare noſtrum.

Scande igitur: nam mox ſæua procella cadet.

Cur magis oblictant lauri &c. hic Auctor noſter conuenit omnes Poetas Chriſtianos, & monet vt Crucem ſanctam, vnicam arborem ſalutiferam, & auſpicium ſibi ſtatuant & præmium. Quid vobis, inquit, cum Apollinea lauro? quid cum Venerea myrto? nam per *myrteum ſertum* hac eadem Elegia, Poeta noſter damnat omnia feſcennina, myrtus enim eſt Veneri ſacra, quare etiam Maro miſeras illas & amoris impotentes amantes occulit ſylua myrtea in campis æternum lugentibus. Quid tibi cum hedera & ſimilibus nugis? ſi Crux fidelis inter omnes arbor vna nobilis, exhibet tibi *diuini amoris pignus*? illam igitur ſolam in fronte, in carmine præfer, in corde circumfer. Pignus hoc diuini amoris Chryſoſtomus βασιλικὸν σημεῖον. ſignum ſiue teſſeram regiam vocat. Cyrillus Hieroſ. ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ πνευματικῆς δωρεᾶς τοῦ βασιλέως τὰ χαρίσματα. & χρέος. fenus, vſuram, vel debitum appellat; Accipis, inquit, nunc in remiſſione peccatorum & ſpiritali dono Regias pecunias: quando venerit bellum, pugna ſtrenuè pro Rege tuo. Ieſus pro te crucifixus eſt, qui nihil peccauerat, & tu pro crucifixo non crucifigeris? non tu prius gratiam illi hanc exhibes, prior enim accepiſti, ſed gratiam illi reddis. redde vſuram illi, id eſt, pignus amoris, qui propter te in hoc ſacro Golgotha crucifixus eſt. Amoris debitum vel pignus non redditur niſi redamando, ingratus itaque fuerit poeta ille Chriſtianus, & nomine illo indignus, qui non vndique decerptæ frondi præpoſuerit crucem & crucifixum. cum & ipſe Apoſtolus neget ſe aliquid ſcire, niſi Chriſtum, & hunc crucifixum. *Orphea cur canimus &c.* Ab hoc verſu vſque ad calcem primæ huius Elegiæ, in eo eſt Pontifex vt perſuadeat Chriſtiano Poetæ materiam & campum eſſe ampliſſimum poetandi, Teſtamentum nouum & vetus, tantum non ipſis verbis vtens Apoſtolicis: τί γάρ σοι καὶ λείπει ἐν τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ, ἵνα δὲ ἐκεῖνα τὰ ἐθνικὰ μυθο ἑρμηνεύσῃς. εἴτε γὰρ ἱστορικὰ θέλεις διέρχεσθαι, &c. nam quid in lege Dei deſideras, vt ad illas Gentilium fabulas animum velis appellere? ſi enim hiſtorias legere cupis, habes libros de Regibus. ſiue ſophiſtica, id eſt, quæ argute ad ſapientiam referuntur. Siue Poetica, habes Prophetas, Iob, Prouerbia, in quibus plus acuminis, quam in omni poeſi & ſapientia ſophiſtarum reperies, quod is qui ſolus ſapiens eſt illa effatus eſt. ſiue cantilenas expetis, habes Pſalmos; ſiue vetu-

Catecheſ. 13.

Lib. 2. Apoſtol. Conſtit. cap. 6.

ſtas

ſtas rerum origines habes Geneſim; ſiue leges, & præcepta, habes legem Domini celebrem, ab omnibus igitur alienis & à Diabolo excogitatis fortiter abſtine. Per *Chriſtum*, Auctor noſter Teſtamentum nouum: per *Moyſen*, vetus intelligit. Quid igitur tibi cum fabuloſo Orphei ad inferos deſcenſu, cũ v. Petr. 1. habeas Chriſtum rediuiuum, triumphatorem, non cum vel ſi- Matth. 17. ne Eurydice, ſed cum captiua captiuitate ad Patrem reducem? Quid tibi cum ineptiſſimis & nugaciſſimis Metamorphoſibus Naſonis, cum habeas Chriſtum in Monte ſancto coram triũuiratu Apoſtolico transfiguratum? Et radium ſiue ſcintillam ſuæ diuinitatis euibrantem? Sed non eſt conſilium hæc longius explicare, nè fortè, vel ταυτολογίαν incurram, vel veſtibulũ hoc nimis laxum, totum mihi ædificium denormet, contraho igitur vela, & loca hæc omnia Scripturæ quæ adducit Pontifex reijcio in ſuum commentarium.

Sit mihi dux Moſes, &c. hic mihi obijcitur. Quomodo Auctor, qui ſibi & alijs Poetis ante propoſuit ducem & materiam Crucem Chriſti, in *Cur magis oblectant lauri, &c. Si Crux diuini pignus, &c.* & iam proponit ſibi Ducem Moyſen? Reſpondeo hæc non eſſe contraria. Chriſtus eſt enim Alpha, & Omega primus & nouiſſimus principium, & finis legis, & Prophetarum. Nã & ipſe Moyſes ſecutus eſt & adorauit Chriſtum Ad Hæb. c. 11 maiores diuitias æſtimans, inquit, Apoſtolus, theſauro Ægyptiorum improperium Chriſti. & ipſe Pater noſter Abraham exultauit vt videret diem Chriſti, & vidit & gauiſus eſt. aptiſ- Io. cap 8. ſimè itaque Pontifex incipit à Chriſto eoque crucifixo, in verſibus iam citatis, & deſinit in Chriſto, in: *Dirige iam dociles digitos Ieſſæa propago*, id eſt ò Chriſte fili Dauid. ſequiturque Matth. 1. diuinum Euangeliſtam, qui incipiens. Liber generationis, inquit, Ieſu Chriſti filij Dauid, &c. & finiẽs. Iacob autẽ, ait, genuit Ioſeph virũ Mariæ de qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus. Petebas itaq. ò VRBANE Põtifex Moyſis ſpiritũ & poeticã, & adiecit tibi Deus inſuper Moyſis cathedram, adiecit & Sacerdotium Aaronis, quemadmodum enim Moyſi ſucceſſit Petrus, qui nouam Eccleſiam Chriſto, verumque Sacerdotium creauit, ſic & tu ſucceſſiſti Petro. dedit, inquam, tibi tanto maiorem cathedram, quanto Orbis maior eſt Paleſtina. ſubiecit tibi non populum Iſraeliticum tantum, ſed cum illo omnes ge- S. Machar. Homil. 26. nerationes. Petebas plectrum Dauidicum, dedit tibi Deus, & ſceptrum: petebas lyram, dedit & thronum, & huius quidem tantæ in te clementiæ non pœnitere Prouidentiam, decimo octauo, quod rarum eſt, iam voluente anno tui Paſtoratus, compro-

comprobatum eſt. *Sic malus e regis*, &c. Tangit hic Pontifex hiſtoriam de Saule, & Dauide breuiter deſcriptam 1.Reg c.16. Igitur, quandocumq. Spiritus Domini malus arripiebat Saul, Dauid tollebat citharam, & percutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat, recedebat enim ab eo ſpiritus malus. Temperare non poſſum q'iin adſcribam huius loci inſignem paraphraſim doctiſsimi Patris Baſil'j Seleuciæ, quia, & huic locó mirificè facit, & ad lu'idem diuinæ Poeſeos ἔδει τῆς τοῦ Δαβὶδ βασιλείας ἀνατελλούσης, τὴν τοῦ Σαοὺλ ἀποσβέννυσθαι, &c. id eſt, Dauſqueio interprete Oportebat regno Dauidico eniteſcente Saulicum extingui: Vt igitur Sol exoriens noctem depellit: & obſequenter in noctis confinio radiorum lucem mundo impartit: ſic Dauidis exoriente principatu, Saulis regnum vergebat ad occaſum. Deſertam igitur à gratia, nec habitatam Saulis animam nactus dæmon, proprium ſibi effecit domicilium, & aduentus ſui notás euentu rerum dedit. Prudentia de mentis arce deturbabatur, tranſuerſim agebantur oculorum pupillæ dæmoniacis motibus obturbabatur, quolibet rapiebatur pro dęmonis voluntate. Paulum vero à dęmonis obſidione nactus induciarum, ſeruis ſequeſtris Dauidi ſupplex fuit & ad verum regem, ab eo qui in ſpeciem obtinebat imperiū, legati deſtinati pro donis hortamenta tunc deferunt, ſupplicādi forma Dauidis dignitatem proclamant, clandeſtinum hoſtē dęmonem eſſe denarrant, regis aduerſas res enūnciant, necē amplius Saulem regnatorem eſſe confitentur. Solue inquiunt, & quieſcē inuiſam obſidionem, ipſum quis neſcit eſſe captiuum? hoſtem reprime factis dumtaxat graſſantem. Pugnantem non videmus ipſi non telorum vulnere deprehendimus. Legatos humanè excipit Dauid, & mox erat in armis ſpiritus. Pſalmus enim & lyra & gratia arma ſunt in dęmones. Loquebatur tantū & hoſtis vinciebatur & lyræ melós, veluti telum iaciebatur in dęmonem. Quis audiuit trophæum cantibus excitatum? Res itaque diuina eſt Muſica & cantus harmonicus dęmones fugāt, pellit morbos afficit bruta, monet ſaxa, trahit ſyluas. Orat.14.ſub fin. Vid not. Pij I ad Epiſt. Sidon.

Et monſtrum Iſacia perge fugare lyra.

Fugam hanc dæmonis & auerſionem à diuina Muſica inimitabiliter, vt omnia cecinit eadem Thebana lyra:

Ὅσσα δὲ μὴ πεφίληκε	Quæcumque non amat
Ζεὺς, ἀτύζονται βοὰν	Iuppiter auerſantur vocem
Πιερίδων ἀΐοντα	Pieridum audientia
γᾶν τε καὶ πόντον κατ' ἀμαιμάκετον	Per terram & per mare vaſtum.
ὅς τ' ἐν αἰνᾷ Ταρτάρῳ κεῖ-	Quique in horrendo tartaro

τοι θεῶν πολέμιος	Iacet Deorum hoſtis
Τυφὼς ἑκατοντακάρηνος	Typhœus centiceps.

Tiphœus ille centiceps οὐκ ἀριθμητικῶς, ait interpres, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πολυκέφαλος non arithmeticè centum habens capita ſed multa. Diabolus eſt præcipitatus in imum tartarum inſtar Pindarici huius Gigantis. Monſtrum aptiſsimè vocat Pontifex, ideſt, πολυμήχανον θηρίον ſiue vaferrimam beſtiam cui nomina mille, mille nocendi artes. Monſtrum eſt, quia omni Proteo omni Vertumno mutabilior eſt, mendax, homicida, fornicator, & tandem transformans ſe in Angelum lucis, & verſans ſe in omnia vt ſeducat à Deo miſeros mortales. Horatius Monſtrũ hoc ſiue Diabolum vocat Belluam centum capitum.

Quid mirum? vbi illis carminibus ſtupens
Demittit atras bellua centiceps aures. &c.

Hanc beſtiam ſuperant ſacra carmina, præmiſit enim Lyricus.

Sed magis
Pugnas & exactos Tyrannos
Denſum humeris bibit aure vulgus.

Ideſt virtutes decantatas virorum fortium, & cædes & exilia Tyrannorum.

Quæcumque per mare & terram auerſantur Muſicam, &c. dæmones hi ſunt aerei & marini; ſunt homines qui harmonia non delectantur, id eſt, homines nõ harmonicè compoſiti. Huiuſmodi homines (ſi dicere fas eſt inquit Ficinus) dicam non eſſe à Deo compoſitos; qni in numero, pondere, & menſura cuncta componit. Dicam præterea non eſſe amicos Deo Θεῶν πολεμίους, ait Pindarus qui vſqueadeo conſonantia gaudet, vt mundum ob hoc ipſum creauiſſe potiſſimnm videatur, quo ſingula quidem mundi membra, & ſibi inuicem & vniuerſo concinerent. Vniuerſum verò ipſum auctoris ſui intelligentię, bonitatiq. pro viribus conſonaret.

Vid lib. 6. epiſt.

Quæritur apud magnum Athanaſium, qualem orationem, aut quod verbum ex omnibus orationibus, atque verbis plus timeat diabolus? & reſpondet: διηγήσαντό τινες πνευματοφόροι ἀξιόπιστοι, &c. Narrauerunt, inquit, nobis ſpirituales viri fide digni, quod aſpectu ipſo, & de facie aliquando apparuerit eis diabolus, & quæſitus hanc ab ipſis quæſtionem, reſponderit

ſponderit his verbis: non eſt in toto tam veteri, quàm nouo Teſtamento verbum terribilius, atque magis noſtram diſperdens poteſtatem quam initium ſexageſimi ſeptimi Pſalmi: primo enim verbo prolato, Exurgat Deus, & diſſipentur inimici eius: mox vlulans euaneſcit & diſparet diabolus, factis oſtendens huius orationis virtutem. Canebat itaque Dauid vel hunc vel alium Pſalmum, & fugabat diabolum qui Saulem infeſtabat, neque enim diſtinguit ſcriptura. Cæterum non videtur ἐξαγώνιον ſiue alienum ab hoc loco, narrationem attexere ſuper virtute huius Pſalmi, quo dicitur vſus Reuerendus Pater Dominicus à Ieſu Maria, in inſigni illa victoria Pragenſi, contra Hæreticos Eccleſiæ Romanæ hoſtes, & Cæſaris. Eram ego paucis menſibus poſt illam cladem in nobili Germaniæ ciuitate Nuremberga, ibique ſubſiſtendum mihi erat propter hyemis aſperitatem; delatus fuerat ad idem diuerſorium vir nobilis Germanus, grauiter adhuc crure ſaucius, qui pro Frederico Palatino contra Cæſarem ſteterat, circumferebat ille domi militiæque tria volumina, Teſtamentum vtrumque, & Homerum græcè, & Virgilium, dicebatq. Sacrā Scripturā ſibi eſſe pro cibo animæ: Homerum pro corporali, in bellicis, & œconomicis: Virgilium pro bellarijs. perſtrepebat igitur in amplo hypocauſto, & cæteri Lutherani pendebant ab ipſius ore. Ego licet Bibliothecam quam ille folle ſarcinario, mente fere circumferrem, loquebar tamen quiduis potius, quàm græcè, vel latinè: verebar enim & refugiebam occaſionem diſputandi cum hæreticis hominibus contentioſiſſimis obſtinatiſſimiſque. Aſſimulabam igitur me idiotę, ſed diſſimulare non poteram me, vt illi loquuntur, Papiſtam eſſe, prodebat enim me ſagum Hiſpanienſe & loquela. Hoſpes noſter erat Silicernium Epicuri ſiue Lutheri de grege, vti & dictus Nobilis. Sed hoſpes impendio loquax erat & importunus, neque ceſſabat dictum ſaucium exagitare propter dictam cladem, & identidem petere. Quomodo Lutherani tanto numero ſuperiores tam infæliciter pugnaſſent? vel potius nè quidem pugnaſſent? quodam igitur die Nobilis ille iterum à ſene admorſus caperata fronte, & ſuſpirans cecinit παρῳδῶν verſus hos ex diuina Æneide.

Non mihi Tyndaridis ſedes inuiſa latinæ
Culpatuſue Paris, verum inclementia Diuum
Has euertit opes, ſtrauitque à culmine Pragam.

Quibus auditis, ego qui multa deuoraueram ſcommata contra Sedem Apoſtolicam Romanam: multa contra Sere-

reniſſimum Bauariæ Ducem, & Principem Electorem Maximilianum: multa contra Sereniſſimum eiuſdem fratrem etiam Principem Electorem Ferdinandum, Colonienſium, & Leodienſium Antiſtitem Dominum meum: tum ſanè intelligens per τὸ latinam Tyndaridem, ſiue per Sedem latinæ Tyndaridis, Romanam Eccleſiam appeti non me vlterius tenui ſed tanquã pro aris & focis ex tempore ἀπαρασκευῶν, ex eadem Poeſi totidem verſus in aduerſarium retorſi:

> Romulus hæc cernens arcum intendebat Apollo
> Deſuper, omnis eo terrore Aegyptus & Huſſus
> Omnis Arabs, omnes verterunt terga Lutheri.

Hac inexpectata velitatione, Lutheranis aſsidentibus grauiter ictis & commotis, & acriter in me intendentibus, ego me inuehens: Romulus ille inquam, ſiue Romanus Apollo, non ferro armatus miles fuit, ſed inermis, pauper, & Religioſus vir, nomine Pater Dominicus, qui tũ tẽporis nomine Romanę Eccleſiæ cõtra Hæreticos pugnauit, & ſuccurrit Romano Imperio periclitanti, eapropter enim firmũ eſt Romanũ Imperiũ quia innixũ, & innexũ eſt Romanæ Eccleſiæ petræ, cuius veritatis alia nõ requiritur probatio, quã Imperiũ Orientale, quod non tam cito ab hac Petra deſciuit, quin etiam peſſum ierit, ſubditumque fuerit cum tota gente vni & eidem barbaro Tyranno, cui ſubiecti ſunt Iudæi: hi propter σκληροκαρδίαν, ſiue duritiam cordis, Græci verò propter leuitatem & inconſtantiam. Fas igitur non erat præualere portas inferi, ideſt, hæreſes aduerſus hanc petram. Arcus autem quem intendit Pater Dominicus pro Eccleſia & Cęſare, fuit gladius ille, & arcus cuius meminit Patriarcha Iacob ad filium ſuum Ioſeph, fuit illud ὅπλον
Gen cap. 48.
ſiue ſcutum vel armatura, vt vocat Marcus Auguſtus, qua vtebantur milites Chriſtiani pro eodem Imperatore, & Imperio laborante contra Barbaros in hac eadem Germania: fuit, inquam, oratio. Poſtquam enim dictus Pater Dominicus conſilio bellico interrupto perſuaſit Duci Bauariæ vt continuò duceret in hoſtem, nequidquam reclamante Bucquoio, primipilis ſe immiſcuit, & ſtetit Sacerdos ante aciẽ, & ſic locutus eſt ad exercitum: Audi Iſrael, vos hodie contra inimicos veſtros, ſiue colluuiem hanc Hęreticorum pugnam committitis, non pertimeſcat cor veſtrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: quia Dominus Deus veſter in medio veſtri eſt, & pro vobis contra aduerſarios dimicabit, vt cruat

Iuſtin. Martyr Apol. 2. in fine.

Deuter. c. 20.

vos

vos de periculo. nec mora, ſignis iam vtrinque canentibus, cecinit & ipſe, orauitque ex toto corde: Exurgat Deus & diſſipentur inimici eius, & fugiant, &c. neque alia arma contra vos protendit, quam crucem Domini, triumphale Eccleſiæ militantis vexillum, quod Conſtantino Cæſari victoriam portendit. Quod ab eadem Sede Romana miſſum per Marcum Antonium Columnam, in pacem illam & immanem Turcarum claſſem ad Echinadas depreſſit, cepit, diſſipauit; Quo Moyſes per eleuationem brachiorum prægnato Amalecitas cecidit; Quo viſo vos omnes correpti eſtis tanto Panico timore (terrorem Dei vocat Scriptura) & acti in turpiſsimam fugam, qualem vos melius me noſtis & ſenſiſtis. Tuus verò Paris .i. Fredericus Palatinus qui potuit non eſſe culpatiſſimus? homo ſubleſtiſſimæ fidei in Deum & homines, primo Lutheranus; poſt Caluiniſta, infidus in Deum: infidus in Cæſarem Dominum ſuum: núquid poteſt eſſe pax Zambri qui interfecit Dominum ſuum? Iuſtè igitur iudicauit Deus & Paris tuus non ſolum Helenam id eſt Regnum Bohemię quod Cæſari eripuerat, ſed inſuper Oenonem ſuam, ideſt Palatinatum amiſit. In te verò Generoſe Domine, nulla fuit Diuûm inclementia, quin potius clementia, quam tu vt alter Paulus, Eccleſiæ eiuſdem tum temporis perſecutor, proſtratus deberes agnoſcere, & dicere: Domine quid me vis facere? & Dominus mitteret te nõ in ciuitatem Damaſcum, ſed Romam vbi tu recognoſceres fidẽ maiorum, non fidem nouorum horum & recentium, quos non nouerunt Patres tui. His auditis Nobilis ille, neſcio an putãs me Græcè ignorare, vt mihi illuderet coram ſuis colluthera-nis, vel an ſeriò, conuenit me Gręcè verbis Agrippę ἐν ὀλίγῳ inquit, με πείθεις Ῥωμαῖον γενέσθαι ferè perſuades, inquit, me Romanum fieri. Et ego ad illum Gręcè, eundem textum continuans εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ inquam, &c. optarim à Deo non tantum te, ſed etiam omnes, qui me audiunt fieri tales, qualis ego ſum, ideſt non amplius ἑτεροδοξῶν quoad fidem, inquam, vereor enim abſolutè vti verbis Sanctiſsimi Apoſtoli, & citatis teſtimonijs ex Poeſi Gręca, & Latina, & Euãgelio pro æternitate S.Sedis & Imperij Romani: non habens Sectarius quod mihi obijceret, dexteram mihi tetendit, & fateor, inquit, Dareti Entellum contigiſſe. Et ego occurrens ex eadem Æneide: Cede igitur Deo, ideſt veritati; dixique & prelia voce diremi: Habuique ex illo Lutheranos illos æquiſsimos, & coniunctiſſimos. Sed vt reuertar vnde digreſſus ſum: Auctor noſter apprimè ſciens diuinam virtutem Dauidicæ huius

Genes. 35.

4. Reg. 9.

vi. d. me

Teſtudi-

teſtudinis ſiue citharæ, multis illam celebrat & aduocat à Deo & tandem ſentiens diuinum motum ſiue furorem (de quo ſupra) agnoſcit fugam dæmonis.

Fallor, an exanimis laſciui carminis ardor
Aufugit, &c,

Vid. Clemen. Alexand. Protrept. princip.

Sacra itaque Poeſis ſanat & tranquillat animam ἀφροδίσια νοσοῦσαν ſiue putrem in venerea: ſiue ira, vel inuidia turbidam, vt Saulis. Sanat corpus, Chiron enim centaurus curabat morbos corporales mollibus incãtationibus tractans μαλακαῖς ἐπαοιδαῖς ἀμφιέπων. Apollo Muſicus eſt, Apollo Medicus, Apollo ἑκηβόλος .i. eminus iaculans: Apollo, inquam, non ille Iouis, & Latonæ, ſed Chriſtus Dei vnigenitus, Deus verus de Deo vero: non ſolum ipſe Muſicus, ſed omnis harmoniæ Auctor. Medicus non herbis curans, ſed verbo ſanans, inſtaurans & continens omnia. ſagittarius, non Pythonem eminus ſagittis, ſed ſerpentem antiquum cominus ligno Crucis interemit. Ipſi ſoli honor, & gloria.

ψυχᾶν παίονι,	Animarum medico,
παίονι γυίων	Medico corporum,;
πατρὶ σὺν μεγάλῳ	Patri ſimul excelſo
πνεύματί θ' ἀγνῷ	Spirituique ſancto.

Hæc eſt eadem illa Ieſſea propago, vt loquitur Pontifex, poſt cuius inuocationem, & aſpirationem concludens canit.

Itala tu mecum pubes cape nobile plectrum
Et monſtrum Iſacia perge fugare lyra.

Suadetque iuuentuti vt nõ aſſueſcat carmini niſi ſacro, quod poſſit, debeatq ue in æternum Domino decantare; Sed iam quia audio Pontificem ipſum τὴν θείαν ὑπὸ φόρμιγγα πασσάλε λαβόντα πρὸς ψαλαφᾶν, ideſt, preludere, & Moyſis ἄσμα ἐπινίκιον citharæ adaptare, ſiſto & ego hic ſtylum, & vocem.

Syne-

Synesius.	Petauius.
Εὐφαμείτω	Pax ſit
Αἰθὴρ καὶ γᾶ	In æthere, & in terra:
Στάτω πόντος	Siſtat mare,
Στάτω δ' ἀὴρ	Siſtat aer:
Λήγετε πνοαὶ	Ceſſate afflatus
Βαλίων ἀνέμων	Variorum ventorum.
Ἐχέτω σιγὰ	Teneat ſilentium
Κόσμου λαγόνας	Mundi plagas,
Ἱερουμένων	Dum ſacrantur
Ἁγίων ὕμνων	Sancta carmina.
Δύτω κατὰ γᾶς	Condant ſe ſub terram
Ὀφίων συρμὸς	Serpentes ſinuoſi.
Δύτω κατὰ γᾶς	Condat ſe ſub terram
Καὶ πτανὸς ὄφις.	Et alatus Draco, &c.

Hymn. 3.

Καὶ κατὰ γαῖς σύγε Μῶμε, παρφθὸ· ὅπως τε καὶ ᾠδὰς
Ἅσπερ ἅμ' Ἑβραίῳ ἴσα δυνάιντο λύρᾳ.

Et tu Mome ſile, Ieſſeæ poſſit vt Auctor,
Et ſimul Interpres conſonus ire lyræ.

Πανημέριον πονέονται.

Exercet ſub Sole labor.

RA-

RATIO
ET OECONOMIA
Προαναχρούσεως,
Siue Præludij, vel Paraphraſeos
BARBERINÆ.

SOlent aulœdi, citharœdi, & cæteri id genus Cantores Muſici, & Poetæ quando meditantur egregium carmen, prius prętētare, ſeu præludere, & voce, & neruis. Huiuſmodi præludia, Græci προαναχρούσεις, προαναφωνήσεις, ἀναβολὰς, προψαλαφίσματα, ψαλάξεις, &c appellant. Quod non faciunt ſine magno exemplo, quia imitantur Deum, & almam rerum naturã. Solet enim Deus Regnorum mutationes & Regum exitia pręloqui in ſtellis, quas Cometas vocant. Latini Stellas cincinnatas nominant; cuiuſmodi ſtella viſa eſt nuper, & bellum hoc Germanicum nondũ debellatum portendit. Hanc ſtellam cincinnis ſuis Germaniæ minitantem ſolebat aſpicere (pluſculis enim continuis noctibus apparuit) non ſine horrore, Albertus Pius Archidux Auſtriæ Belgarum Princeps Conabantur illi timorem hunc eximere, vel minuere certi Aſtrologi, ſtellam illam diuerſimodè φυσιολογοῦντες, vel potius οἰωνολογοῦντες, ſed reijciebat omnes prudentiſſimus Princeps, & dicebat:

> Οὐδεὶς κομήτης ἐστὶν ὃ φέρει κακόν.
>
> Nullus Cometa non præſagiens malum.

Et ſatagebat Deum precibus, & vera pietate lenire. Chriſtus Saluator noſter primo aduentui ſuo præluſit in Prophetis, & ſtella illa Regali, quæ Magos ex Oriente Hieroſolymam deduxit: ſecundum ſuum aduentum præueniet ſignis in Sole, Luna, & Stellis. Terra fructibus præludit per flores. Mare tempeſtati, per ſigna quę canit Maro Et ſummatim nihil fit in rebus diuinis & humanis abſque præludio. Et hęc dicta ſint quaſi per parecbaſin contra Politicos noſtros, ſiue Atheos Statiſtas: ſunt enim etiam iam qui poſt Chriſtum natum & tantum doctrinæ diuinæ lumen.

> Sunt in fortunæ qui caſibus omnia ponant
> Et nullo credant mundum Rectore moueri.
> Natura voluente vices & lucis, & anni,
> Atque ideo intrepidi quæcumque altaria tangunt.

Huiuſ-

Huiuſmodi ego impios miſſos facio, neque alio dignor reſponſo: tantum prædico exurrecturas in iudicio contra illos omnes Barbaras nationes, remittens illos ad hominem Romanum, nè quidem Chriſtianum. Vid Ælian. Var. lib 2. ὅτι μηδεὶς τῶν βαρβάρων ἄθεος.

Noſter itaque Poeta etiam præludit, ſumpto in manus Pſalterio ſeptem chordarum, alludens videlicet ad Orphicam citharam cuius mentionem fecerat in prima Elegia ſeptieſque & ſepties pollice prætentat & pulſat ſingulas fides catechizando & aſſuefaciendo illas, nihil aliud niſi diuinas laudes reſonare, idest, paraphraſticè canit quatuordecim cantica ex vtraque ſacra Pagina: & ſubinde ex vtraque lege vnam miſcet conſonantiam, & vno pollicis ictu omnes neruos pulſat, dũ accinit hymnum Ambroſij, & Auguſtini nomine totius Eccleſiæ cuius ipſe Vates futurus erat, & eſt caput in terris. Docet igitur Poetas Chriſtianos, ſi aliud non poſſint, ſaltem paraphraſticè Deum laudare, proponitque in ipſa paraphraſi omne ferè genus carminis, nè ad vnum videatur illos alligare: ſtringens ipſos iterum Apoſtolico dilemmate: Triſtatur aliquis veſtrum? oret: Æquo animo eſt? pſallat. Nihil enim ſunt & Præludium Barberinum & Poeſis tota, niſi orationes, & Pſalmi: Martyrum laudes: peccaturo frænum: peccatori metus iudicij, & gehennæ: pœnitenti lacrymæ: iuueni ſenique lucerna: virtuti calcar: matrimonio honor: virginitati palma: viduæ ſolatium: & vt præcidam, vera Philoſophia, tota veritas & pietas. Et hęc quidem eſt ratio Præludij. In œconomia imitatur Magiſtrũ noſtrum Chriſtum, quis enim potius, quàm futurus Chriſti Vicarius? Chriſtus itaque poſt reſurrectionem ſuam adiungẽs ſe Diſcipulis illis duobus euntibus in Emaus, explicaturus illis Scripturas, quæ de ſe erant. incipiens, (inquit Lucas) à Moyſe & omnibus Prophetis interpretabatur, &c. Et Auctor noſter proponens ſibi ſcopum vnicum Chriſtum, auſpicatur ſuum Præludium ſiue Paraphraſim à Moyſe, qui, prætulit Chriſtum, Deuter. cap. 18 ait enim ipſe in Textu ſacro: Prophetam de gente tua & de fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus: Ipſũ audies. Hic Propheta eſt Chriſtus, vt interpretatur Princeps Act. 3. Apoſtolorum. Auſpicatur igitur à Moyſe Poeta noſter, vt à typo Chriſti deducat Lectorem ad ipſum Chriſtum, præmittit itaque duo ipſius cantica. Deſcenditque à libro Exodi ad Deuteronomium.

3 Sequitur Annæ canticum ex primo Regum, ſanctæ, & Euangelicę fœminæ & Prophetiſſæ, Euangelicę inquam, quia præ-

[illegible] tulit

tulit Euagelicam doctrinam,non prædicando, (hoc enim non eſt ſequioris ſexus) ſed exemplo,docuit enim nos orare mente, nō labris, quā doctrinā Chriſtus Præceptor noſter & Saluator renouauit dicens: Deum ſpiritum eſſe, & ſpiritu velle adorari. De Anna ait Scriptura: Porro Anna loquebatur,ſiue orabat in corde, tantumque labia illius mouebantur & vox penitus non audiebatur. Docuit eadem mulier ex ſancto connubio ſanctā ſobolem prodire. Fuit hæc mater Samuelis Iudicis & Prophetæ, qui & ipſe Chriſtum prætulit vitę innocentia, tanta enim fuit fiducia morum & virtutum, vt auderet iiſdem ferè verbis vti ad populum,quibus poſtea Chriſtus vſus eſt ad Iudęos: Quis ex vobis arguet me de peccato? Hic Samuel vnxit Dauidem in Regem de quo dictus Apoſtolorum Princeps: Et omnes, inquit, Prophetę a Samuele & deinceps qui loquuti ſunt annuntiauerunt dies iſtos, id eſt, Chriſtum.

Recto igitur ordine ſequuntur Pſalmi Dauidici ſeptem nam huius pręcipuè lyram admiratur & imitatur Pontifex, Dauid, inquit Hieronymus, Simonides noſter, Pindarus & Alcęus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus Chriſtum lyra perſonat, & in decachordo Pſalterio, ab inferis excitat reſurgentem, Imò etiā dicatur VRBANVS, Simonides noſter, Pindarus,&c.

Inter Pontifices Romuleos potens
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos.

Deuter 19. Sequitur Canticum Ezechiæ Regis, qui fecit quod erat placitum in conſpectu Domini, iuxta omnia quę fecerat Dauid Pater eius,fuit etiam hic ex maioribus Chriſti iuxta genealogiam Euangelicam.

Subditur Canticum Iſaię Prophetę qui fuit contemporaneus dicti iam Ezechię Regis. Orauerunt igitur, inquit textus Ezechias Rex & Iſaias filius Amos Prophetes aduerſus hāc blaſphe-
Deuter 19. miam, ac vociferati ſunt vſque in cęlum. Hic non tam Propheta dicendus eſt quàm Euangeliſta Ita enim vniuerſa Chriſti Eccleſięque myſteria ad liquidum proſecutus eſt,vt non putes eum de futuro vaticinari, ſed de pręteritis hiſtoriam texere. Vir fuit nobilis & vrbanę eloquentię, ait Hieronymus. Sequitur Canticum Habacuc Prophetę, hic contemplatur Chriſtum in Cruce pendentem, & dicit: Operuit cęlos gloria eius, &c. cornua in manibus eius, ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Sequitur Canticum trium puerorum, inter quos apparuit Angelus vel Chriſtus in fornace ardente, ait enim Nabuchodonoſor: Ecce ego video quatuor viros ſolutos, & ambulan-

tes

tes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis eſt, & ſpecies quarti ſimilis filio Dei.

Sequitur Canticum Deiparæ Virginis quę Chriſtum & prædixit & tulit, & prima quem genuit adorauit, prima Chriſtianorum Poetria, & Mater. Vtriuſque Legis μεταίχμιον ſiue cõfinium & aurea fibula. Cuius laudes meliusſonabit infrà Barberina lyra. Præterire tamen non poſſum elegantiſſima verba Sancti Patris Baſilij Seleuciæ, quibus opera ſua claudit: ὦ παναγία παρθένε, &c. O Virgo ſanctiſſima, de qua qui cũ laude grauiterque dixerit non ille quidem à veritate aberrabit, ſed pro merito haud fecerit ſatis: ſupernè nos reſpice, eſto propitia, &c. adde Theologum Nazianzenum. πότνια πότνα παμμάκαιρα παρθένε, &c. Canticum Beatiſſimæ Virginis ſequitur Canticum Zachariæ, poſtquam enim lingua ipſius ſoluta eſt, repletus fuit Spiritu ſancto, & prophetauit dicens: Benedictus Dominus Deus Iſrael. In Chriſto patiente ſub fin.

Canticum Zachariæ ſequitur Canticum Simeonis iuſti & timorati ſenis, qui reſponſum acceperat à Spiritu ſancto non viſurum ſe mortem niſi prius videret Chriſtum Domini. Adductum itaque puerum Ieſum gaudens agnouit & accepit eum in vlnas ſuas & benedixit Deum & dixit: Nunc dimittis ſeruum tuum Domine &c. Impoſiturus coronidem Paraphraſi ſuę Pōtifex canit hymnum compoſitum à Sãctis Doctoribus Ambroſio & Auguſtino, quem Eccleſia catholica quotidie canit ad imitationem illius æuiterni Cherubici triſagij. Hic hymnus continet myſteria vtriuſque Teſtamenti. Laudat Sanctiſſimam Trinitatem: plectit ſuperbiam Luciferi, corrigit faſtum Protoplaſtorum noſtrorum Parentum, probatque omnem penitus ſpiritum debere eſſe ſubditum Deo, cantando Te Deum laudamus te Dominum confitemur &c.

Obijciat hic aliquis quare Auctor noſter in ſua Paraphraſi nullam faciat mentionem Iobi, & Salomonis, cum vtrumque quinque στιχηρῶν ideſt carmine ſcriptis libris accenſeat Gregorius Nazianzenus? Iobi mentionem non facit, quia licet multa diuina & de Deo canat, nullum tamen hymnum in Deum canit, quem commode potuiſſet Pontifex traducere. Pręterea vt ſupra dictum eſt Iobus præceſſit Moyſen & ideo eſt extra chorum & ordinem quem tenuit Chriſtus & Pontifex, incipiẽtes à Moyſe & prophetis. Salomonis non meminit, quia non decebat futurum Eccleſiæ Paſtorem laudare virum neque à ſcriptura neque ab Eccleſia probatum. Scriptura quidem narrat ipſius ſapientiam & poſteriorem ſtultitiam. Quemadmo-

dum inquit eruditus es in iuuentute tua, & impletus es quaſi flumen ſapientia &c. Et inclinaſti femora tua mulieribus: poteſtatem habuiſti in corpore tuo, dediſti maculam in gloria tua, & prophanaſti ſemen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & incitari ſtultitiam tuam vt faceres imperium bipartitum. Et Salamon quidem non tantum ipſe peccauit, ſed etiam peccauit in minoribus ſuis, quos ipſe ſuo exemplo docuit Idola colere. Sanctus tamen Cyrillus Hieroſol. dicit, Salomonem pœnitentiam egiſſe: καὶ Σαλομὼν ἐκπέπτωκε. ἀλλὰ τί φησι; ὕστερον ἐγὼ μετενόησα. Et Salomon, inquit, ceciderat. Sed quid inquit? poſtea ego pœnitentiam egi. Hoc ego magis opto quam teneo verum eſſe, ſane credere non teneor, dicit enim Scriptura: Præter Dauid & Ezechiam & Ioſiam omnes peccatum commiſerunt. Nam reliquerunt legem Altiſſimi Reges Iuda & contempſerunt timorem Dei &c. Sed repones: numquid Dauid commiſit homicidium & adulterium? commiſit: ſed poſt admonitionem Nathan Prophetæ perfudit Dominus animam eiuſdem tam mordaci hyſſopite, vt ſubito emaculata & dealbata emicuerit ſuper omnem niuem, quem tantum poſtliminio candorem admirans Scriptura, dicit Dauidem non peccaſſe. Idem dicendum eſt de Principe Apoſtolorum, ipſum peccaſſe & quaſi non peccaſſe. Nam tertia negatione vix tota prolata gallus cantauit, & reſpexit Dominus Petrum, ſed tam penetrabili & vulnifico aſpectu vt non potuerit Petrus vel punctum ibi ſubſiſtere: deſerto igitur loco peccati, egreſſus foras anima diuino vultu ſaucia, totus iuit in lacrymas: quæ lacrymę fuerunt tantę expiationis & Domino tam acceptæ vt voluerit eundem Petrum Eccleſiæ ſuæ manere & fidei ſolidiſſimum & pęnitentiæ abſolutiſſimum exemplar. Sed hic ſubſiſtat mihi Prodromus & interiũgat vnà cum hoc Decembri. Anno nouo (ſi diuina fauerint & meus Auctor) perpetuo commentario totam Barberinam Poeſin diducam & ad vmbilicum perducam.

Catecheſ. 2.

Eccleſiaſt.

Vid. Meton. in Aula cap. 12

LAVS DEO.

VOTVM PRO STRENA

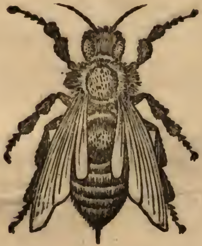
A V S O N I.

IAne veni, nouus anne veni, renouate veni Sol
VRBANI decimam nonam viſure curulem.
Nil ab Apoſtolica nunc maieſtate ſecundum
Quod mireris habes. Roma alta Petrique cathedra
Et toga Cardinei ardens murice tota Senati
Hoc capite æternis ſignet ſua tempora faſtis

D O R M A L I.

Ἵλαθί μοι Διχάρτων τῷ ἐν ἱεροῖς βασιλῆος
Νωμῷ δὶς ἐννεάκις τὸν θρόνον εἰσορόων.
ΟΥΡΒΑΝΩ μὲν ἔτη δὶς τείτευχ᾽, ἐμοὶ δὲ, σοφοῖο
Παντομάθους γράψαι τ᾽ ἄξια καὶ λαλέειν.

ΕΝ ΜΕΛΙΤΙ ΜΟΥΣΑΙΣ ΤΕ
ΜΕΛΙΣΤΑΓΕΕΣ ΜΕΛΕΔΩΝΑΙ.

IN MELLE ET MVSIS
MELLIFLVVM STVDIVM.